

| seria de
PROZĂ |

SAVATIE BAȘTOVOI

NEBUNUL

CARTE PREMIATĂ DE CONSILIUL EUROPEI
LA SALONUL INTERNAȚIONAL DE CARTE DE LA CHIȘINĂU

CATHISHA

Ieromonah
SAVATIE BAȘTOVOI

NEBUNUL

Redactor:

Elena Marinescu

Copertă:

Ierom. Savatie Baştovoi

© Ierom. Savatie Baştovoi

© Editura Cathisma, pentru prezenta
ediție, București, 2009

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a
României**

SAVATIE BAȘTOVOI, ieromonah

Nebunul/ ieromonah Savatie Baştovoi.

- Ed. a 3-a, adăug. - București: Cathisma, 2009

ISBN 978-973-88443-2-2

821.135.1(478)-312.2

*Dedic această carte tuturor
celor care prin faptele lor s-au făcut
plăcuți lui Dumnezeu, dar
au fost nesocotiți de către oameni*

1

Pe ulițele prăfuite ale cetății apăru un bărbat cam de șaizeci de ani, costeliv și chel, încins cu o funie din vlăstare de finic, de care era legat un câine mort. Astfel de funii le împleteau pustnicii din pustia care se afla la doar două zile de mers pe jos de oraș. Toată lumea avea astfel de funii, pentru că erau cele mai ieftine. Călugării aveau obicei să nu se târguiască și oricine putea să le ia marfa cu cât voia. Bătrânul intrat de dimineață în cetate nu mai fusese văzut de nimeni niciodată, nici în piață, unde vin de obicei călugării să vândă, nici în pustie, unde locuitorii mai evlavioși din oraș aveau obicei să meargă din vreme în vreme să vadă pustnici

și să se blagoslovească de la ei. Cunoșteau pe toți călugării mai sfinți, unii dintre ei făceau chiar și minuni, dar pe acesta nu îl văzuse nimeni niciodată. Din cauza apariției sale atât de ciudate, toți se dădeau la o parte din calea lui. Își întorceau mirați capetele, ținându-se de nas și ridicând nedumeriți din umeri.

Nebunul nu-i băga în seamă, pășea țațoș, ca un cal împărătesc care își duce, cu conștiința propriei demnități, stăpânul.

– Cetățeni ai Emesei! – strigă pe neașteptate călugărul în urma unei trupe de femei și bărbați distrați, care își târau cu lehamite tobele și zurgălăii spre piață. Cetățeni ai Emesei! De ce nu vă închinați împăratului? Sau nu vedeți trăsura majestății sale? Ho-ho! Împăratul e legat, dar lumea i se închină ca și mai înainte!

– Hei! – izbucniră în hohote de râs circarii – dar nu e prea parfumat împăratul tău? Lasă-l și hai cu noi, călugăre nebun! Te învățăm noi ce să faci și o să ai și tu pâine și vin pe săturate!

– O, cetățeni ai Emesei, vă spun că împăratul e legat, dar voi continuați să vă închinați lui!

De după colț apăru o droaie de copii, cu chiote și hohote de răs, aruncând, ca în arenă, cu pietre și cu bețe asupra noului venit:

– E-hei! Un călugăr nebun! Un călugăr nebun! Veniți să vedeți un călugăr nebun!

– Hei, nătărăilor! – au prins a hohoti circarii împreună cu copiii –, nu vă închinați împăratului și calului său?

Ulița se umplu de hărmălaie, de țipete de bucurie și hohote de răs și nimeni nici nu băgă de seamă că cel care le stârnise atâta veselie dispăruse.

Fugi pe după case și, când se convinse că nu mai vine nimeni din urmă, se așeză lângă un perete. Umbra răcoroasă și caldarâmul încă rece de după răcoarea nopții îi mai luară din fierbințeala loviturilor. Își simțea corpul ca după o baie fierbinte. Noptile dormite pe pământul gol și, îndeobște, viețuirea aspră cu care se obișnuise în pustie îl făceau să își simtă corpul ca pe un străin. Se uită la câinele mort care, de la loviturile pe caldarâm, se curăța în mare parte de păr. Acum duhoarea lui i se părea nesuferită. Își scoase briceagul și tăie funia de la brâu, lăsând doar o buca-

tă cât să-i țină de cingătoare. Se ridică și se duse sub un alt perete.

– Hei, nebunule...

Bătrânul își ridică privirea, făcând o sforțare să fugă.

– Nebunule, nu te teme. Nu-ți fac nici un rău.

Lângă el, fără să vadă când s-a apropiat, apărură o femeie cu salbe la gât și cu fața vopsită neplăcut de tare. Bătrânului i se păru că este una din ceata de circari.

– Te doare? – încercă femeia să-l consoleze, punându-i palma după ureche, unde avea o sângerare. Hai, ia și mănâncă, trebuie să-ți fie foarte foame, uite la tine ce slăbănog ești.

Femeia scoase de la cingătoare o bucată de carne și pâine, pe care i le întinse. Călugărul se uită nedumerit, luă carnea cu amândouă mâinile și mușcă fără să zică nimic. Erau treizeci de ani de când nu mai pusese carne în gură. De fapt, nici femeie nu mai văzuse de treizeci de ani. Mai mușcă o dată și restul îl băgă în sân.

– Nebunule, dar unde-ți este „împăratul” tău? – râse femeia, scoțând câteva smochine și întinzându-i-le.

– Acela nu este împăratul meu, ci al vostru – răspunse Nebunul, luându-i singur din mână smochinele. Eu am alt Împărat. Împăratul meu l-a legat pe împăratul vostru, dar voi continuați să vă închinați lui.

– Ha-ha! Oare împăratul nostru este un câine, Nebunule?

– Mai rău.

– O, Nebunule, cum de nu te-a strâns potera până acum? Mă mir că îți mai stă scăfârliă asta cheală pe umeri după glumele pe care le faci.

Bătrânul se ridică fără să spună nimic și o luă la fugă printre case. Reapăru degrabă, trăgând câinele mort după el și strigând:

– O, majestate! Domnișoara zice că ar trebui să mi se ia capul pentru lezmajestate! O! Spune-i domnișoarei să nu mai aibă nici o frică, pentru că vremea ta a trecut și acum toți se vor închina Împăratului Celui Mare, care te-a legat pe tine!

Bătrânul dădu drumul la funie, veni țopăind până lângă femeie și se așeză la locul său.

– Fu! Nebunule, hai de aici... Nu înțeleg cum poți să rabzi putoarea asta?

Femeia se ridică și, cu o mână ținându-se de nas, iar cu alta luându-l pe bătrân de braț, plecară amândoi de acolo. Îndepărtându-se puțin, se auzi în urma lor un zgomot ca o alergare de cai și un răget cumplit umplu ulița:

– O, Simeoane! Pentru ce ai venit aici? Femeia încremeni de frică.

– Ce a fost asta? – întrebă ea, strângându-l speriată pe bătrân de braț.

– Nimic – răspunse călugărul și-și ridică privirea pătrunsă de o ușoară nemulțumire.

Apoi, întorcându-se, rosti supărat, ca și cum ar fi văzut pe cineva:

– Te jur pe tine, blestematule, nimănu-i să nu mai spui cine sunt!

Când se dezmetici, femeia era singură în uliță, nepricepând ce se petrecuse. Își întoarse privirea să vadă unde este Nebunul, dar nu îl mai văzu. Înțepeni pentru câteva clipe: la doar câțiva pași, pe caldarâm, văzu câinele rupt în două. Abia apoi simți duhoarea cumplită, care i se părea că umpluse până și cerul, și, apucându-se de nas, se îndepărtă scâncind, căutând să-și ajungă din urmă trupa, care acum se afla probabil departe.

2

S trăinul bizar care intrase în cetate era în al cincizeci și nouălea an de la naștere, dintre care treizeci îi petrecuse în pustie. Era sirian de neam și se trăgea din cetatea Edessei, dintr-o familie destul de înstărită. Din pricina asprimii vieții pustnicești, avea barba rară și o chelie care îi cobora până după creștetul capului, motiv pentru care părea mai bătrân decât era în realitate. Totuși ochii negri și strălucitori, ca de copil, care priveau parcă fără să vrea nimic de la tine și totodată parcă povestind totul despre tine, îți dădeau sentimentul că trăiești ceva cu totul nou și neobișnuit în preajma lui. Da, ochii acestui om parcă nu te priveau, ci te oglindeau, adică ochii lui erau atât de transparenți, încât păreau

doar două găuri prin care tu însuți te priveai pe tine. Mai era ceva la omul acesta care părea nepotrivit – pielea lui. Avea o piele întinsă și parcă prea catifelată pentru un om de vârsta lui. Altfel spus, cu cât te apropiai mai mult de el, îți dădeai seama că îți scapă adevărul despre el. Era și bătrân, și tânăr în același timp, răspândea un fel de teamă neclară și totodată te atrăgea fără motiv. Într-un cuvânt, toate erau altfel la omul acesta.

Vestea despre călugărul nebun se răspândește repede. În piața orașului, unde se aduna lume felurită, de la târgoveți și comedienți la călători întâmplători și gură-cască, dimineața aceasta se arăta deosebit de vioaie. Din gură în gură se spunea că în oraș a venit un călugăr nebun, care știe să facă vrăji și care apare și dispare în chip minunat, că poate să zboare și că a rupt un câine numai cu privirea. Circarii, care la această oră strigau de obicei și băteau în tobe, stăteau acum la locul lor obișnuit și ascultau povestea dansatoarei, în jurul căreia se adunase o grămadă de oameni. Ea povestea înflăcărată despre noua arătare, că are mâini-

le și ochii nu știu cum și că miroase a mirodenii. Își ducea palma la nas și, trăgând aer în piept cât putea, striga: „Iată, și acum miroase!, poftim, cine nu mă crede, mirosiți...”. Femeia își întindea mâna pe la nasul celor din jur. Gesturile ei largi fost oprite de șeful trupei, care le-a spus tuturor că cei care vor să afle mai multe tre' să pună câte un ban în toșilca lor. Unii s-au întors, nemulțumiți, să plece, zicând că oricine poate să-și un-gă mâna cu mirodenii și să spună că s-a atins de un vrăjitor și că așa fel de min-ciuni încă nu au auzit. Alții însă au început să arunce bani, cerând să li se spună totul așa cum a fost și să se facă liniște. Din spusele femeii nu se putea înțelege mare lucru, totuși ea povestea cu atâta convingere, încât starea ei se transmitea și celorlalți. Niște călugări mai nătăfleți, care își lăsaseră coșurile de vânzare și veniseră să asculte și ei povestea, au zis că este diavolul în chip de călugăr care a venit în oraș și că asta înseamnă că va veni urgie peste întreaga Sirie.

Între timp, Nebunul se pierdu pe uli-țele cetății. Emesa era cetatea cea mai

mare a Siriei, aici puteai vedea de toate. Urechile noului venit încă mai vuiiau de hărmalaia copiilor, de râsul atât de deșanțat al comedianților. Nu mai auzise un astfel de râs de treizeci de ani. Ce mult se schimbase lumea între timp. În pustie nimeni nu râde așa. Dar dacă se gândea bine, de când intrase în mănăstire, nu numai că nu mai auzise pe nimeni râzând, dar nici el însuși nu râsese nici odată. În minte îi rămăsese fața vopsită a unei femei, care își lăsa capul înfoiat pe spate, și, căscându-și gura, care părea că pute, hohotea ca o iapă. Fața acelei femei i se păru foarte urâtă. Ce lucru straniu, gândi Nebunul, când omul zâmbește frumos, fața i se luminează și te face să-l iubești, dar când râde nestăpânit, fața i se strâmbă și se înroșește. Se gândi că omul nu este făcut ca să râdă în hohote, deoarece asta îl urățește.

Ieși într-o piață mică, la capătul căreia se vedea o biserică. Sub un perete, stătea trântită o femeie pe care cerșetorii din fața bisericii se pare că nu o primeau printre ei. Scoase din sân bucata de carne și o aruncă în bătrână, ca și cum și-ar fi întâlnit un vechi duș-

man, strigând și mătăhăind cu mâinile. Femeia strânse repede carnea, râzând mulțumită și băgând-o sub ea, de teamă ca Nebunul să nu se răzgândească și să-i ia carnea înapoi. Nebunul însă, frecându-și palmele a izbândă, o luă țopăind spre biserică, ba nechezând, ba săltând în șa, ba trâncănind cât îl ținea gura, ca o tobă de război.

3

Se opri în fața bisericii și vru să se închine, dar își aminti îndată că aceasta nu se potrivește cu noua lui postură și intră. Inima îi săltă de o mare bucurie când mirosul de tămâie îi năvăli în nări. Într-o clipă se văzu în Lavra Cuviosului Gherasim de la Iordan, în care intrase acum treizeci de ani. Apoi îi apărură în minte biserica din Edessa, chipul unui cântăreț cu care era și bun prieten, apoi nu-i mai apăru nimic. Mintea îi fu cuprinsă de o bucurie care îi învălui parcă tot trupul. Se dădu după o coloană, mulțumind lui Dumnezeu că a ajuns să intre într-o biserică. După treizeci de ani petrecuți în pustie, în care se rugase într-o chiliuță mică și întunecoasă, nu credea că va mai ajunge să vadă vreodată o biserică pictată și împodobită cu aur.

Lavra Cuviosului Gherasim avea biserici frumoase, dar el nu intrase în ele decât de câteva ori. Fiind călugărit degrabă, la nici o săptămână după aceasta plecase, împreună cu prietenul său Ioan, în pustie. Nu era un lucru obișnuit ca niște începători să se retragă îndată la viață pustnicească, dar printre frații din mănăstire se spunea cum că Însuși Hristos s-ar fi arătat egumenului și i-ar fi descoperit voia Sa pentru cei doi tineri veniți la Iordan tocmai din Edessa. Din cauza acestui zvon, mulți au început să-i caute pe cei doi sihaștri, socotind că pentru rugăciunile lor ar putea dobândi tot ce vor cere de la Dumnezeu. Însă foarte curând ei nu mai erau de găsit, pentru că unii spuneau că sunt în pustia Iordanului, alții, că i-au văzut plecând, iar cineva spusese că amândoi s-ar fi întors în Siria și că se nevoiesc în pustietățile de acolo.

Fiind cu ochii pe sus, ca să vadă chipurile pictate pe pereți, călugărul nici nu văzu că la picioarele lui, după coloană, era tolănită o fată care dormea cu un somn nefiresc. Din nebăgare de seamă, el călcă peste ea și, împiedicându-se, fă-

cu în cădere câțiva pași, împingând o cucoană care părea că o păzește pe fată. În aceeași clipă, bolnava se ridică, parcă beată, și, uitându-se speriată spre călugărul care începu să râdă și să se bată peste cap, prinse a se târî cu spatele spre mijlocul bisericii. Oamenii, obișnuiți și, desigur, sătui de crizele bolnavei, pe care mama bogată o aducea în fiecare zi la biserică în nădejdea că se va petrece o minune, se însemnară cu semnul crucii și făcură roată în jurul ei. „Doamne miluiește! Doamne izbăvește de cel viclean!” – îngâneau toți cu o evlavie prefăcută, știind că Doamna-mamă avea obicei să dea bănuți după slujbă și că îi dădea celor care păreau că o compătimesc mai mult. Ajunsă în mijlocul bisericii, fata sări în sus cu o viociune neașteptată și, desfăcându-și larg mâinile și picioarele, se trânti pe lespezile de piatră, urlând, așa cum nu o mai auzise nimeni până atunci: „Plec! Plec! Dacă vine Simeon aici, eu plec!” Se mai zbatu o dată și burta i se umflă înfricoșător, apoi i se dezumflă, slobozind un zgomot ca de cimpoi spart, după care fata căzu în neștire. Toți începură să-și dea ghes, în-

semnând bolnava cu semnul crucii: „A ieșit!” „Ba, n-a ieșit!” „Ba a ieșit...” Din altar ieși un diacon cu fața rotundă, care le spuse tuturor să facă liniște. Era o zi din timpul săptămânii, când în biserică nu se făcea liturghie, dar oamenii mai veneau să facă o rugăciune și mai ales să vadă dacă se petrece vreo minune, căci mama fetei făgăduise o sumă mare de bani celui care va alunga dracul din fiica sa. Copila adormită se însenină la față și se îmbujoră. „S-a tămăduit!” – a zis diaconul, însemnându-se cu semnul crucii. „Slavă lui Dumnezeu, Care aude rugăciunile robilor Săi!” Fața diaconului se umplu de o satisfacție deosebită, în care efortul de a părea evlavios se lupta cu bucuria la gândul că va primi o sumă atât de mare de bani.

Oamenii începură să părăsească biserica, șușotind și oarecum descurajați, având pe față expresia celor care pierd pariul la alergările de cai. Acum știau că se vor lipsi de bănuții care le picau de nicăieri, până nu va mai apărea vreo îndrăcită sau vreo bolnavă bogată.

Doi călugări care se rugau în genunchi la icoana Preacuratei ieșiră și ei

abătuți. Unul din ei spunea că el e Simeon și că este clar că pentru rugăciunile lui a ieșit dracul, că de o săptămână de când venise el și începuse să se roage, fata arăta semne de îndreptare. Totuși călugării nu îndrăzniseră să-i spună aceasta diaconului, știind bine că nu vor vedea nici un ban de la el, și-apoi s-ar fi putut alege cu jalbe pe la episcopie și cu alte necazuri.

Pentru toți era clar că nu diaconul făcuse minunea, dar nici cei doi călugări nu puteau fi bănuți de sfințenie, căci fuseseră văzuți de mai multe ori făcând rugăciuni pe bani, fără să se petreacă vreo schimbare în bine cu bolnavii. Tutturor le răsuna în gând răgetul cumplit al duhului necurat: „Simeon!” Până la urmă însă au rămas cu impresia că minunea s-a petrecut singură și că vreun sfânt oarecare intrase la vremea aceea în cetate și de aceea ieșise dracul.

4

Nebunul se aciuă pe lângă biserică și în scurt timp își căpătă notorietatea cuvenită printre cerșetori și purtătorii de bârfe. Chipul lui tot timpul vesel și glumele deșucheate pe care le făcea îi atrăgeau simpatia tuturor. Mai ales când îi imita pe alții, Nebunul stârnea hohote de râs în grămada de cerșetori. Avea obicei Nebunul, atunci când apărea la biserică vreun om mai bine îmbrăcat, să se ia după el, pășind țațoș și vorbind cu glas tare tot felul de lucruri necuviincioase, ca și cum s-ar fi auzit gândurile aceluia om. Pentru aceasta, nu de puține ori lua bătaie de la slugi, dar el, oricum, nu se lăsa de nebuniile lui.

Mare tãmbãlãu a ieșit atunci când Nebunul, în una din zilele când slujea diaco-

nul cu fața rotundă, a început să umble prin biserică ținând cu mâna dreaptă poala sindonului ridicată până la umăr, ca și cum ar ține orarul¹, și cântând: „Iară și iară cu pace Domnului să ne rugăm! Dacă mă ajută dracii să se mai îndrăcescă vreo bogătancă, de banii câștigați îmi cumpăr scaunul episcopa-a-a-a-al!” Pentru această glumă, care degrabă s-a răspândit prin oraș, încât au preluat-o și circarii din piață, Nebunul nu mai avea intrare în biserică în zilele când slujea diaconul pomenit. Totuși el nu se arăta supărat niciodată, ci, rămânând pe scări, cânta singur și tămâia, iar alteori se suia pe un coș și predica.

Cerșetorii se bucurau de acest călugăr Nebun, mai ales pentru că pe el puteai să-l prostești cum vrei. De pildă, dacă te duceai la el și-i trăgeai o palmă, el îndată începea să strige și arunca în tine cu plăcinte, cu bucăți de carne și chiar cu bani. În acest mod ciudat, Nebunul își împărțea câștigul său zilnic cu ceilalți colegi de

¹ Orar – piesă vestimentară în îmbrăcămintea diaconească, ce se constituie dintr-o panglică lungă care înfășoară umerii diaconului –, simbolizând aripile îngeresci.

breaslă, fără ca ei să înțeleagă asta. Pentru că devenise vestit, mai toată lumea îi dădea lui mai multă milostenie. Aceasta o făceau oamenii și pentru că de fiecare dată se alegeau cu vreo glumă sau vreo vorbă haioasă care îi bine dispunea. Mulți constatau că după ce glumești cu Nebunul îți trece orice supărare. Unii au început să spună chiar că Nebunul ar da sfaturi vrednice de urmat prin glumele sale și că, urmându-le, cineva s-a izbăvit de un mare necaz. Se răspândise zvonul și că Nebunul ar vedea sufletele oamenilor, că ar ști viitorul și că tămăduise un copil sărman pe care, bătându-l cerșetorii, îl lăsaseră aproape mort pe o uliță ferită. Alții însă spuneau că este îndrăcit, pentru că l-au văzut umblând în fundul gol prin oraș. În sfârșit, diaconul cu fața rotundă a zis într-o predică cum că acest călugăr nu numai că este lipsit de minte și că diavolul vorbește prin gura lui, ci și că, în ascuns, umblă la casa de desfrânare și își cheltuiește acolo banii pe care creștinii cu frică de Dumnezeu îi dau din munca lor cinstită.

Scandalul cel mare a început atunci când mamei fetei tămăduite, doamnă din

înalta societate, după ce i-a trecut prima încântare de pe urma minunii săvârșite și s-a obișnuit să-și vadă fiica sănătoasă, a început să-i pară rău după banii pierduți. Cicălită de una din îngrijitoarele sale, luată în răs în piață că a dat banii degeaba, spusese într-o împrejurare că îl va da în judecată pe diaconul acela mincinos și îi va cere banii înapoi. „Că, de, dacă e așa mare făcător de minuni, să aducem o altă îndrăcită și să o tămăduiască în fața tuturor, iar dacă nu o va tămădui, înseamnă că nu el mi-a tămăduit fiica, ci minunea s-a săvârșit singură.”

Scandalul lua amploare și pentru că Doamna era una dintre ctitorile principale ale bisericii și avea intrare la masa episcopului. Unii clerici spuneau chiar că auziseră la episcopie vorbe cum că banii nu trebuia să-i ia diaconul singur, chiar dacă Doamna făgăduise aceasta din prea marea întristare a inimii, ci că ei ar trebui să intre în vistieria episcopiei și să fie folosiți la ctitorirea unei biserici. Aceasta l-a înrăit atât de tare pe diacon, încât a hotărât să nu mai lase nici un cerșetor să cerșească pe treptele bisericii, iar pe Nebunul Simeon, care era singurul

vinovat de amenințarea ce se ridicase asupra lui, hotărî să-l pedepsească în mod deosebit. Furia diaconului a depășit orice limite atunci când prin oraș a început să circule zvonul cum că Nebunul este pustnic și că el izgonise dracul cu pricina, făcând și alte multe minuni prin tot orașul.

Adunând deci mai mulți martori, între care cea mai înflăcărată era dansatoarea care tulburase toată piața cu povestirile ei, l-au acuzat pe Nebun de vrăjitorie și, luând mai mulți citeți¹ și cântăreți, care îl susțineau pe diacon, în nădejdea că vor primi bani de la el, l-au închis în sclepu² bisericii, sub motivul că trebuie să-i facă niște rugăciuni de exorcizare. Dar pentru că dracul nu ieșea, diaconul și citeții l-au bătut atât de tare pe sărmanul Nebun, încât acela nu mai putea fi

¹ Citeț – cititor consacrat în biserică, treapta cea mai de jos din clerul bisericesc.

² Sclep – loc amenajat pentru înmormântarea oamenilor mai de seamă, un fel de beci sub biserică. Morții erau așezați în nișe speciale săpate în perete, după care se zideau. Aici se puteau face rugăciuni pentru îndrăciți – lucru practicat până în prezent în Rusia –, deoarece este un loc ferit de vedere.

recunoscut. Făcându-și la urmă toți semnul crucii de mai multe ori și tămâind încăperea, au poruncit tuturor celor de față să nu spună nimănui nimic, iar pe Nebun, de teamă să nu moară în biserică, au pus să-l ducă pe o uliță mai ferită, ca, și de va muri, să creadă toți că l-au ucis cerșetorii.

Se trezi într-un pat curat, într-o încăpere cu tavan înalt, din care se vedea numai o parte, din pricina ștergarului rece care îi acoperea fruntea până deasupra ochilor, ca o streășină. Încercă să-și înlăture ștergarul, dar gemu de durere și atunci își aminti de cruzimea bătaii pe care o suferise. A mai luat el bătaie, dar aceasta parcă le-a întrecut pe toate. Credea că a murit, dar acum, iată, minune, s-a trezit în acest pat curat cu legături la cap. Nu înțelegea nimic. Hotărî că aiurează și că acuș va muri cu adevărat și toate acestea vor dispărea. Ușa s-a deschis și în încăpere a intrat un bărbat cam de patruzeci de ani, la care îți săreau mai întâi în ochi barba și mâinile mari și costelive. Nebunul s-a gândit că a venit să-i ia sufletul și a închis ochii,

așteptând ce va urma. Bărbatul s-a așezat pe scaunul de lângă patul bolnavului, potrivindu-i cu grijă ștergarul de pe frunte.

– Cum îți mai e, călugăre? – se auzi vocea tăioasă și clară a bărbatului.

– Mă dor toate.

– Bine că trăiești.

– Da, bine.

– De unde vii?

Nebunul se fâstâci puțin, pe urmă făcu o încercare neizbutită de a se ridica.

– De nicăieri... Ce este patul acesta și încăperea aceasta? Cine m-a adus aici?

– Eu.

– N-am nevoie! Eu n-am spus nimănu să mă aducă aici!

– Lasă astea acum, părinte, stai aici până te faci bine.

– Dar tu cine ești? – întrebă Nebunul cu o agitație prefăcută.

– Eu sunt Ioan, diaconul episcopului.

– Oho, părinte, oare sunt eu vrednic să fiu îngrijit de un diacon? – suspină Nebunul, lăsând să i se însenineze fața de o bucurie umilă.

– Oare nu suntem noi datori să purtăm sarcinile unul altuia, părinte, și așa să plinim legea lui Hristos?

– Dumneata, părinte, de faci pentru Hristos asta, cu adevărat ești omul lui Dumnezeu.

– Sunt om cu păcate, avvo.

– Toți oamenii au păcate, numai că unii și le mărturisesc, iar alții nu.

– Părinte Simeoane, oare pentru ce ai ajuns la aceasta?

– La ce? – întrebă nedumerit Nebunul.

– Ca să te faci pe tine ca unul din oamenii de nimic și lepădați de toți, când văd că ai mintea întreagă și judeci lucrurile duhovnicește.

– A, nu știu ce zici.

– Te jur pe tine, avvo, pe numele lui Dumnezeu Celui viu, să-mi spui de unde vii și cum ai ajuns la aceasta.

– O! Nu-i bine să juri, diacone al lui Hristos! Oare nu știi pe Cel ce a zis să nu ne jurăm nici pe cer, nici pe pământ?

– Știu, dar inima mea nu mai rabdă să afle cele despre tine. Spune-mi, părinte, pentru numele lui Dumnezeu, iar eu, la rândul meu, mă făgăduiesc să nu spun nimănui nimic din cele ce-mi vei spune până la moartea ta.

– Cu adevărat, părinte Ioane, nu este lucru mai caraghios înaintea lui Dumne-

zeu decât ca să se mândrească cineva cu isprăvile sale și să se îndulcească de slava cea deșartă care vine de la oameni.

– Dar oare pentru aceasta trebuie să ne facem toți cerșetori și să ne îmbrăcăm în haine rupte?

– Nu. Hainele nu schimbă pe om. Oare crezi că Simeon în pat sau în drum nu este același?

– Dar ce schimbă pe om, Părinte?

– Dragostea.

Nebunul făcu o încercare să se întoarcă în pat, dar gemu de durere și se lăsă înapoi, în pernă. Diaconul ieși puțin și se întoarse cu o cană de lapte cald. Era atâta liniște în această casă, încât, dacă nu ar fi fost patul cu așternut curat și tavanul acesta înalt, bătrânul s-ar fi simțit ca în chilia sa din mijlocul pustiei.

6

Nebunul rămase în casa diaconului Ioan până la însănătoșire. Diaconul era un om cumsecade, trăind cu credință cuvântul Evangheliei. Nu era dintre aristocrați, însă făcând ceva școală și fiind frumos la chip și cu glas răsunător, prin rânduiala lui Dumnezeu, a fost observat de episcop și după mai mulți ani de slujire la mese, venindu-i și vremea căsătoriei, a fost rânduit diacon. Slujba diaconească era o slujbă de cinste, pentru că diaconul era întotdeauna în preajma episcopului, iar la nevoie îl reprezenta pe acesta înaintea demnitarilor sau a altor episcopi. În afară de aceasta, diaconul se îngrijea de predică și de catehizarea poporului, așa că Ioan, dincolo de smerenia lui, era un om cunoscut în

toată cetatea. Nu se putea spune despre el că era un bogătan, deoarece apărea întotdeauna în haine simple, dar curate și bine îngrijite. Totuși casa în care locuia era o casă mare și frumoasă, situată nu departe de reședința episcopală. Soția diaconului era o femeie frumoasă, dar foarte tăcută și oarecum obosită. Timiditatea femeii se datora provenienței sale joase, fiind o orfană culeasă de episcop spre slujire la treburile murdare, pe care Ioan, atunci când episcopul a insistat să-l facă diacon cu orice preț, a hotărât să o ia de soție. Treaba aceasta nu a plăcut episcopului, dar când Ioan i-a zis că altfel se călugărește, episcopul i-a binecuvântat alegerea, știindu-l pe Ioan om simplu și hotărât, motiv pentru care îl și iubea atât de mult, încredințându-i multe din secretele sale. Timiditatea femeii se mai trăgea și din faptul că nu năștea copii, de aceea de multe ori făcea crize de deznădejde, spunând că va pleca într-o mănăstire, unde nu o va mai găsi nimeni, că nu a fost de la Dumnezeu această căsătorie și că Ioan ar fi trebuit să se căsătorească cu o femeie care să-i poată face copii. Oricât încerca diaconul să o consoleze, aceste

crize reveneau periodic, aducând și asupra lui o mare apăsare și tristețe.

Și diaconul, și soția lui s-au legat de Nebun, rugându-l chiar să rămână la ei pentru totdeauna. Ioan, unul dintre cei care făceau vizite pustnicilor de prin împrejurimi, se bucura să aibă alături un om care arăta atâta experiență duhovnicească. Așa încât discuțiile dintre cei doi se prelungeau de multe ori până noaptea târziu. Din vreme în vreme însă, Nebunul fugea în oraș și petrecea zile întregi cu cerșetorii și comedianții, făcând de fiecare dată câte o ispravă de care râdea tot orașul. Dragostea celor doi soți pentru Nebunul Simeon a crescut și mai mult atunci când, nu după multă vreme, femeia își înștiință soțul că este însărcinată. Pentru cei doi nu încăpea nici o îndoială că minunea s-a datorat rugăciunilor părintelui Simeon. Femeia, a cărei gură nu se auzea până atunci, deveni dintr-odată veselă și aproape guralivă, încât s-a lăudat în biserică cu cele întâmplate, zicând că Nebunul Simeon este un sfânt, că vine pe la ei pe acasă și că prin rugăciunile lui ea a rămas însărcinată. Bucuria aceasta însă nu a durat mult,

pentru că, răspândindu-se zvonul și ajungând și la urechile celui alt diacon, care îl ura pe Simeon și avea o veche invidie pe Ioan din cauza dragostei deosebite pe care i-o purta episcopul, acela, glumind cu cântăreții în biserică, a zis că femeia lui Ioan a luat în pânțece de la Nebun, de vreme ce este știut că Ioan este eunuc și nu poate face nimic unei femei. Diaconul invidios a mai zis că știe lucrul acesta cu certitudine din gura episcopului, care îl spovedește pe Ioan, și că din această cauză Ioan s-a însurat cu o sărăntoacă și o lepădată, știind că ea își va ține gura și că această căsnicie s-a făcut numai pentru a acoperi impotența lui Ioan.

Diaconul Ioan avea desăvârșită încredere în sfințenia Nebunului, știindu-l bine pe diaconul Anastasie că este om plin de vicleșug, ajuns în treapta sa prin mijlocirea unei cucoane bogate cu care se spunea că ar fi avut o legătură necurată. El reușise, cu minciunile lui, să scoată de la biserica Tuturor Sfinților pe un diacon în vârstă și cuminte, sub motivul că acela este origenist¹ și că a fost prins făcând

¹ Origen – personalitate notorie în Biserică († 254), autor al unei opere impresionante. A fost

vrăji cu sfintele taine în altar. Pentru că nu a mai putut îndura presiunile făcute asupra sa, fiind și o fire prea sensibilă, bătrânul s-a retras în pustiu, încât nu s-a putut afla niciodată unde anume s-a stabilit. Toate acestea le știa bine diaconul Ioan. Mai știa cu certitudine că spusele lui Anastasie sunt cel puțin pe jumătate mincinoase, căci cine mai bine ca el însuși putea să-și cunoască deplina sănătate bărbătească. Totuși inima lui a început să fie măcinată de îndoială atunci când a aflat că Nebunul Simeon umblă pe ascuns la casa de desfrânare și că petrece acolo ceasuri întregi, lăsând o grămadă de bani, pe care nu se știe de unde îi avea. Aceasta a mărturisit-o el însuși într-o seară, când diaconul, văzându-l murdar pe față de pomădurile desfrânatelor și mirosind tot a aromate, n-a mai răbdat și l-a întrebat de unde vine. Nebunul, neștiind de ce fel de gânduri este

condamnat pentru învățătura sa despre apocastază – prin care afirma că iadul nu este veșnic și că va avea loc o recuperare a tuturor păcătoșilor – la Sinodul V Ecumenic, ținut la Constantinopol în anul 553, în vremea împăratului Iustinian cel Mare. Învinuirea de origenism era des aplicată persoanelor incomode.

chinuit diaconul, i-a răspuns că a fost la „prietenele” sale și că s-a jucat cu ele.

După această întâmplare diaconul deveni tot mai rece și hotărî să-l urmărească cu mai multă atenție pe Nebun. Măsurându-l mai bine, Ioan ajunse la concluzia că Nebunul nu este chiar așa de bătrân cum vrea să pară și că, deși este slab, are trupul bine legat și chiar puternic. Suspiciunea diaconului o sporea și vioiciunea deosebită pe care începuse să o arate molateca lui de nevastă de fiecare dată când apărea călugărul. Diaconul se închise în sine și chiar îi spuse odată soției sale, pe când Nebunul era în oraș, că a auzit vorbe pe la episcopie și că poate ar fi mai bine să pună capăt la toată tărășenia asta cu Nebunul.

Mai toți cerșetorii și flecarii dădura buzna în piață. În fața bisericilor rămăseseră doar cei cu totul bătrâni și infirmi care nu se puteau mișca atât de ușor oriunde ar fi vrut. De câteva zile se zvonea în oraș despre o noutate nemaiauzită. Un oarecare filozof, care își zicea Zinon, venise cu un obicei care făcuse tot orașul să forfotească ca un roi de viespi. Acesta, fiind elin de neam – deși unii erau de părere că era sirian și doar învățase la elini –, aduna în jurul său mulțime de oameni, pe care îi ademenea cu niște ghicitori pe care nu le mai auzise nimeni. Emesenii nu erau oameni pe care i-ai fi putut păcăli cu ghicitori, dar Zinon recursese la o șmecherie în fața căreia nu rezista nimeni. Avea un săculeț de piele,

împodobit cu împletituri colorate și nituit cu aur, pe care îl făgăduia celui care îi va dezlega ghicitoarea. Dar, pentru că doritorii de a pune mâna pe săculeț erau prea mulți, Zinon se târguise ca cei ce vor să-l ia, să pună mai întâi bani în sac. Cine pune suma cea mai mare răspundea primul la întrebarea lui și deci avea cei mai mulți sorți de izbândă.

Tărăboiul în jurul filozofului creștea, deoarece, de când venise, strânsese nu se știe câți saci de bani. Unii începuseră să spună că este un șarlatan și că nici el nu știa dinainte răspunsul la ghicitorile lui, ci că îl născocea pe loc împotriva celui care încerca să ghicească. Supărarea cea mare a fost când, la întrebarea lui Zinon: „Cine este un animal fără pene”, șeful trupei de comedianți, un bărbat mătăhălos, cam la cinzeci de ani, poreclit Calu, a răspuns: „Șarpele”. Filozoful însă a zis că nu și că, deși șarpele nu are pene, totuși răspunsul corect este: „Omul”. Pentru această întorsătură, Zinon era cât pe ce să ia bătaie și ar fi luat-o dacă nu ar fi avut la el o carte în membrane în care a zis că este însemnat acest răspuns – deși comedianțul mănios nu știa grecește – și că această ghici-

toare o știe toată Atena și, îndeobște, toate școlile de filozofie din lume, de vreme ce ea aparține unui mare filozof, Platon. Această întâmplare a fost pricină de mare ceartă și dezbinare în trupa de comedi-anți, deoarece Calu pusese tot câștigul lor de o zi în sacul filozofului.

Scandalul se liniști brusc și toată lumea izbucni în hohote de râs când, în mijloc, pe neprins de veste, apăru Nebunul purtând pe cap o cunună de dafin și înălțând amenințător o trestie. Scoțându-și o mână prin deschizătura pentru cap a hitonului¹, Nebunul își lăsă un umăr gol, ca și cum ar fi fost un filozof elin îmbrăcat în togă. Oprindu-se cam la cinci pași în fața filozofului, Nebunul își ridică mâna în care ținea trestia și rosti solemn:

– O, întrutotcinstite filozoafe Zinon, bine ai poposit din părțile Atenei în mijlocul nostru! Te salută cel mai de seamă filozof al Emesei – Simeon!

Nebunul se închină, făcând să i se dezgolească un șold și rămase așa până încetară hohotele de râs.

¹ Hiton – cămașa lungă, până mai jos de genunchi, specifică epocii.

– Vestea despre tine a ajuns până la urechile mele, o filozoafe Zinon, și eu, lăsând toate treburile, am venit să te ascult și să mă lupt cu tine cu săbiile cele nesângeroase ale filozofiei!

Adunarea izbucni în hohote de râs, iar Zinon, văzând că este un nebun, nu se pierdu cu firea, ci, ca să-și arate ascuțimea sa de spirit, răspunse pe același ton, ridicând o mână spre Nebunul care îl privea acum cu semeție peste umăr.

– Te salut, filozoafe al Emesei – izbucni în râs Zinon –, dar pentru că sunt foarte obosit azi și ziua e pe sfârșite, îți dau această ocazie, din care să se vadă măreția inimii mele! Iată, săculețul acesta râvnit de toți, de vei ghici câți bani sunt într-însul, este al tău împreună cu toți banii, iar de nu...

Zinon făcu un efort prefăcut de a-și stăpâni râsul, scrutând cu privirea adunarea.

– Iar de nu – continuă el –, o să dezbraci „toga” ta de „filozof” și slugile mele or să-ți tragă o sută de lovituri cu tres-tia pe care o ții în mână!

Câțiva din mulțime încercară să râdă, dar îndată se lăsă o liniște adâncă și toți încremeniseră, așteptând ce va urma.

Nebunul ceru ca sacul să fie lăsat jos și să facă toți doi pași în urmă. Această precauție plăcu tuturor, deoarece așteptau ca Zinon să facă iarăși vreo șmecherie din ale sale. Calu, care se mai liniștise de când venise Nebunul – deoarece el era unul din cei care credea în puterile vrăjitoarești ale acestuia – , ieși în mijloc, împingându-i cu grosolănie pe cei din față și zicând că el va număra banii. Toți căzură de acord și acum așteptau ca Nebunul să rostească cifra.

– Două sute treisprezece bani de aramă, optzeci și doi de bani de argint și opt bani de aur – rosti în cele din urmă Nebunul.

În liniștea apăsătoare care se lăsase, Calu răsturnă săculețul cu bani, care, căzând pe caldarâm, scoaseră un zgomot de parcă s-ar fi lovit două săbii. Zinon încercă să facă un pas spre grămada de bani, dar strigătele mulțimii îl determină să se mulțumească doar cu o întinsătură mai tare a gâtului. Toți urmăreau dacă circarul, meșter la escrocherii, nu fură vreun ban. Calu însuși stătea în așa fel, ca toți să vadă că nu fură și că joacă cinstit, mai ales că el avea credința că

Nebunul este vrăjitor și că aflase cu vrăjile sale numărul banilor. Circarul chiar se temea să nu-i scape ceva la numărătoare sau să se rostogolească vreun ban, ca nu cumva sacul să se întoarcă la nemernicul de Zinon. După ce termină, strângând tacticos banii înapoi în sac și legându-l la gură, Calu se ridicase în toată mărimea lui și începu să strige:

– Nebunul a ghicit! V-am zis eu că Nebunul este vrăjitor! Nebunul a luat banii!

Zinon se tulbură și chiar încercă să-i ia sacul din mână circarului. Acela însă ridicase mâna, iar Zinon nu putea nici cum să ajungă la sac. Mulțimea începu să forfotească, prefăcându-se într-o învălmășeală de hohote de râs, de strigăte și de îmbrânceli. Cel mai tare striga Zinon, zicând că jocul nu a fost pe dreptate, deoarece Nebunul a jucat fără să pună nimic în sac. O parte din mulțime începu să ia partea filozofului și gloata se împărți în două, huiduind și îmbrâncindu-se, gata de încăierare. În această hărmălaie se auzi dintr-odată glasul Nebunului, care, ridicându-și trestia, strigă:

– Cetățeni ai Emesei! Toți știți că jocul a fost cinstit și că eu mi-am pus în joc

unicul meu fund în schimbul acestui sacușor nenorocit cu bani!

Gloata izbucni în hohote de râs, printre care Nebunul continuă:

– Dar, ca toată lumea să fie mulțumită, eu propun următorul târg! Vă zic și eu o ghicitoare și cel care o va dezlega să-și ia sacul și să plece!

La auzul acestor cuvinte, Zinon se luminează la față și toți începură să strige: „Ghicitoare! Să zică Nebunul ghicitoare!” Atunci, cerându-i circarului să lase sacul jos și făcând semn tuturor să se dea în spate, Nebunul călcă pe sacul cu bani și, potrivindu-și cununa de dafin pe cap, ridică trestia și strigă:

– Fericit este împăratul care domnește peste supușii săi! Ziceți, așadar, cine este împăratul și cine sunt supușii?

Mulțimea începu să forfotească și se putea auzi numai: „Constantin, Iustinian, Iustin...”. Zinon, care luase o sută de vergi în Efes din cauza unei ghicitori pentru care fusese acuzat de lezmajestate, se încruntă și nu se hotăra să răspundă. Se gândi totuși că ghicitoare este despre împăratul Iustinian, mai ales pentru că acesta se întorsese de curând

biruitor din Spania și Italia și izbândise să le recucerească, deși predecesorii săi le pierduseră. Însă îndrăzneala și hotărârea de a răspunde care crescuseră în Zinon se spulberară atunci când Nebunul, văzând că nimeni nu răspunde, zise că și împăratul, și supușii sunt de față. Zinon hotărî că fusese tras într-o cursă de către cineva căruia îi părea rău după banii pierduți și că acum trimisese pe acest vrăjitor să-l provoace și să-l acuze de lezmajestate, așa că hotărî că îi sunt destui banii făcuți în Emesa și că o bătaie ca aceea din Efes trage mai mult decât un sac cu bani. Toți tăcură, pironindu-și privirile asupra lui Zinon și așteptând ca el să răspundă primul. Zinon, simțindu-se prins în colț și înțelegând că toți îl așteaptă pe el, strigă că el nu știe răspunsul și că banii rămân la Nebun. Cineva din mulțime strigă: „Constantin!”, altcineva „Iustinian!”, dar strigătele lor erau nesigure și în curând toată gloata începu să strige: „Nu știm! Să spună Nebunul dezlegarea!” Atunci Nebunul, cerând să se facă liniște, le zise:

– Împăratul este mintea, iar supușii sunt simțurile omului. Fericit este omul

a cărui minte stăpânește peste simțurile sale și le face să lucreze numai ceea ce este bine și folositor. Cu adevărat un astfel de om este mai fericit decât un împărat care domnește peste lumea întreagă, dar peste simțurile sale nu este stăpân!

După puțină liniște, toți începură să şușotească, să strângă din umeri și să se minuneze. Unii îl lăudau pe Nebun, alții ziceau că înnebunise mai mult, că nu el, ci un demon vorbește prin gura lui și îi spune tot ce se petrece în lume.

Între timp, Nebunul dispăru cu bani cu tot, înainte ca gloata să se risipească pentru a duce fiecare mai departe zvonul despre cele întâmplate.

Cel mai mult s-au bucurat de izbânda Nebunului cerșetorii. Știindu-i obiceiul, nădăjduiau că, în schimbul unei palme, Nebunul ar putea să arunce cu sacul de bani după ei. Așa că primii care s-au cărat din piață au fost ei, reluându-și fiecare locul din fața bisericii. Numai că Nebunul nu veni în seara aceea la biserică și nu fu văzut nici a doua zi. Unii începură să spună că Nebunul, văzându-se cu banii în mână, ar fi fugit într-un alt oraș și că acolo o să-și cumpere o casă și o să se dedea la desfătări. Alții ziceau că l-au văzut la casa de desfrânare și că acolo își cheltuie banii.

Vestea despre câștigul Nebunului a ajuns și la urechile diaconului Ioan, fapt care l-a convins desăvârșit, nu doar pe

el, ci și pe soția lui, cum că Nebunul era un șarlatan, un călugăr netrebnic izgonit din vreo obște pentru obiceiurile lui păcătoase și că s-ar putea să aibă și drac.

Partea încurcată a poveștii era că Nebunul fusese într-adevăr văzut la casa de desfrâu și că stăpâna de acolo îi încredința pe toți că acest călugăr desfrânat îi plătește ca orice client și că petrece ceasuri întregi la fetele sale, iar uneori și câte o noapte întreagă.

De fapt, Nebunul, cu banii pe care îi câștiga, venea aici și plătea câte o desfrânată, pe care o numea „prietenă a sa”, și, încuindu-se cu ea în cameră, scotea carne, pâine și alte bunătăți, zicând că a venit vremea ca și ea „să se odihnească puțin”. Nebunul le făcea pe desfrânate să râdă, povestindu-le tot felul de istorioare, iar ele își deschideau inima, mărturisindu-i ceea ce n-ar fi putut spune nimănui, căci fiecare om, se știe, are pe inimă ceva ce nu se poate spune orișicui.

Stăpâna casei de desfrânare zicea însă că de când începuse să vină Nebunul la fetele ei îi merge tot mai prost – două din ele, cele mai arătoase, care îi aduceau grosul venitului, plecaseră la scurt

timp una după alta și se auzea că se și măritaseră. Stăpâna chiar zisese într-o zi că mai bine se lipsea de banii blestemați ai Nebunului, că din cauza lui o să-și piardă toate fetele.

La casa de desfrânare Nebunul află ultimele bârfe din oraș. Se spunea că, după zâzania cu filozoful și cu sacul cu bani, Calu, certându-se cu cei din trupă, și-ar fi ieșit din fire și, învinuind-o pe dansatoare pentru că mărturisise împotriva Nebunului la diaconul Anastasie și de aceea fusese bătut, o lovise cu cuțitul în pânțec și era cât pe ce să o omoare. Calu zicea că de când femeia mărturisise împotriva Nebunului și se făcuse părtașă la bătaie, din care ca prin minune scăpase acela viu, toată trupa intrase în impas și nu le mai mergea la nimic.

De frică, dansatoarea fugise și se ascunsese în grajdurile părăsite de la marginea orașului. Rana însă era destul de adâncă și, pierzând mult sânge, slăbise peste măsură și era cât pe ce să moară.

Vestea despre ea se răspândi printre cerșetori, care, ca șacalii la stârv, începură să o cerceteze, în nădejdea că își vor împlini poftete necurate cu ea. În primele

două zile, femeia se împotrivise, amenințând că îi va pârî Calului și că acela îi va măcelări, dar, terminându-i-se mâncarea și slăbind din cauza rănii, începu să-i primească la sine pe cerșetorii scârnavi, care se bucurau de ea în schimbul unei bucăți de carne și pentru puțină pâine.

Când Nebunul a intrat în grajd, femeia zăcea răpusă într-o grămadă de paie murdare. Din cauza rănii, care începuse să pută, până și cerșetorii ajunseseră să se îngreșeze de ea, așa că femeia zăcea acum fără nici o nădejde, nemâncată de câteva zile.

Prin ușa crăpată, o fâșie de lumină, ca o apă rece, căzu peste femeie și o făcu să-și ridice capul. Dansatoarea, crezând că a venit vreun cerșetor din cei ce păcătuiau cu ea și că acuș va mânca, lăsă să i se lumineze fața de un zâmbet plin de nădejde. Însă, când ochii i se obișnuiseră cu lumina, femeia îl recunoscă în ușa pe Nebun. Nici nu puteai să nu-l recunoști, căci între cerșetori nimeni nu era mai înalt ca el. Femeia se ridică în capul oaselor și se ghemui la perete, scoțând un geamăt de durere, care îi scăpase împotriva vocii.

– Oare și tu ai venit pentru ce vin și ceilalți? – bolborosi neîncrezătoare femeia. Sau ai venit să mă omori, Nebunule? Da, te văd, blestematele și vrăjitorule, ai venit să mă omori pentru că te-am pârât lui Anastasie...

Nebunul păși înăuntru fără să spună nimic și se așeză lângă femeie. El scoase din sân o legătură curată și grajdul se umplu de miros de carne coaptă și brânză. Femeia începu să plângă în hohote și năpustindu-se asupra mâncării începu să înfulece. Plânsul ei se amesteca cu hohote de râs, încât ea mânca, plângea și râdea în același timp.

– Nebunule, au oare și tu vrei să te culci cu mine? – râse femeia printre molfăit.

– Mănâncă acum – îi zise Nebunul, potrivind mai bine ștergarul cu mâncare pe grămada de paie.

– Nebunule – râse iar femeia – , mi-a zis mie Afrodita că ai fost pe la ea, dar eu n-am crezut-o... Nebunule, a, Nebunule, dar să știi că eu sunt bolnavă și trebuie să te porți ușor cu mine. Uite!

Femeia își ridică rochia pe neașteptate și îi arată Nebunului rana. Nu se putea

spune că era o rană prea mare, dar, pentru că nu fusese îngrijită, copsese și se umflase, iar acum, fiindcă femeia se mișcase, o dâră de puroi se prelinse până pe șold.

– Cine ți-a făcut asta? – întrebă Nebunul, de parcă ar fi vrut să se convingă că ceea ce se vorbește prin oraș este adevărat.

– Calu. A zis că îi port ghinion și că din cauza mea a pierdut banii. Și, a, Nebunule, unii spun că el ar fi tatăl meu...

– Cum așa?

– Mama spunea că el e tatăl meu, dar el le zicea tuturor că nu, că nu se știe cine este, pentru că mama mea câștiga mulți bani, adică, înțelegi, când ești tânără, faci mai mulți bani, că pe urmă nu te mai vrea nimeni. Și Calu zicea că el nu are nici un amestec, că el nu e tatăl meu. Dar cât eram și eu tânără și aduceam bani, se purta bine cu mine, dar acum zice că nu mai are nevoie de mine. Așa-i viața noastră, Nebunule, scurtă. Și mama tot tânără a murit...

– Câți ani ai? – întrebă Nebunul care până atunci părea că nu ascultă.

Femeia se opri din mâncat și făcu ochii mari, de parcă ar fi fost pusă să-și amintească un lucru pe care îl uitase.

– E, – zise în cele din urmă – treizeci și doi.

Nebunul se uită la fața femeii și abia atunci văzu că este tânără. Acum, când vopselele de pe ochi și de pe obraji i se șterseseră, fața ei chinuită și palidă părea frumoasă și oarecum curată.

– E, Nebunule, dar știi că pe mine nu mă cheamă Venera, așa cum îmi spun toți?

– Dar cum? – se arătă Nebunul dintr-odată curios.

– Caliopi mă cheamă pe mine, Caliopi! Nu-i așa că-i frumos?

– Da – îngână Nebunul, abătut. Dar știi ce înseamnă Caliopi?

– Nu. Dar ce, trebuie să însemne ceva?

– Caliopi înseamnă Frumoasă și Bună.

Femeia râse mulțumită și se lăsă, obosită, pe spate. Nebunul înțelesese că începea febra. Foamea și teama o ținuseră în încordare, dar acum, după ce mâncase și se văzuse oarecum salvată, se moleșise și febra o cuprinsese.

– Nebunule – gemu femeia –, tu unde erai la treizeci și doi de ani?

– În pustie.

Femeia râse, ținându-și mâinile pe rană.

– Auzi, Nebunule, și oare îți era mai bine decât mie acum?

– Nu cu mult – râse Nebunul și ieși afară să caute lemne de foc, pentru că știa că de acum va trebui să o facă pe doctorul.

Nebunul rămase cu dansatoarea bolnavă la grajduri, hotărând să aibă grijă de ea până se va însănătoși cu totul. Cei treizeci de ani de pustnicie îl învățaseră multe, pentru că nimeni nu putea petrece în pustie fără să devină și doctor. Acolo doctorii din cetate nu ajung, așa că fiecare învață să facă față bolilor și neputințelor de tot felul care se abat de la fire, din nebagare de seamă sau din pizma diavolului. Nebunul își dădu toată silința pentru a o tămădui pe biata femeie. Făcea focul, spăla legăturile, glumea, povestea de-ale lui sau dispărea în cetate, întorcându-se de fiecare dată cu mâncare bună și proaspătă și cu cele de trebuință pentru îngrijirea bolnavei, așa încât femeia se minuna cum de

nu obosea. Mirarea femeii era cu atât mai mare, cu cât nu îl văzuse niciodată dormind. Ea adormea lăsându-l pe Nebun trebăluind, iar când se trezea îl găsea iarăși în picioare și de aceea hotărî că Nebunul nu doarme niciodată. Văzându-l cât se ostenește, femeia l-a întrebat într-o zi:

– Nebunule, dar este adevărat că tu l-ai înviat pe copilul aruncat mort în uliță?

– Nu știu ce zici – îi răspunse supărat Nebunul, ieșind pe ușă.

– Nebunule, a, Nebunule, dar eu cred că tu l-ai înviat și că dracul din fata cucoanei tot tu l-ai izgonit!

Râse ca un copil care a făcut o șotie izbutită.

– Nebunule, a, Nebunule! – nu se mai oprea femeia – dar eu cred că tu poți face minuni! Mă auzi? Nebunule? Eu chiar cred că tu poți face minuni!

Nebunul se întoarse, aducând legături curate, pe care începu să i le pună pe rană.

– Nebunule, dar dacă tu poți face minuni, de ce nu faci o minune ca să mă tămăduiești, în loc să te obosești atâta cu mine? De ce nu ceri de la Dumnezeuul

tău să mă tămăduiască, așa cum l-ai tămăduit pe copilul acela?

– Nu trebuie să cerem de la Dumnezeu ceea ce putem face noi ca oameni – răspunse pe neașteptate Nebunul. Oare crezi că Dumnezeu singur n-ar dori să-i tămăduiască pe toți oamenii din lume? Dar Lui îi este mai plăcut când om pe om se ajută, pentru că așa se înmulțește în lume dragostea.

Femeia făcu ochii mari, mirându-se că Nebunul o ascultase până atunci, apoi tăcu și se întinse gânditoare în grămada de paie.

Între timp, vestea despre Nebun și dansatoare umpluse orașul. Asta, mai ales după ce un cerșetor, venind la grajduri cu gânduri necurate, în loc de femeie, dădu peste Nebun. Gândind că și Nebunul venise pentru aceeași treabă și știindu-l nătăfleț și că oricine voiește îi poate trage palme și picioare, cerșetorul intră în grajd și prinse a se dezbrăca. Însă Nebunul, ridicându-se în picioare, îi zise să se oprească și să plece de acolo, pentru că ceea ce caută el nu mai era de găsit aici. Cerșetorul, mâniindu-se, se repezi asupra Nebunului, lovindu-l cu

pumnii și gonindu-l afară. Însă Nebunul, spre mirarea bătaușului și a femeii, luând un lemn de jos, îl lovi pe acela cu putere peste spate de câteva ori, încât cerșetorul căzu la pământ, și cu strigăte pline de spaimă și de furie, fugi de acolo, blestemând și amenințându-l pe Nebun că se va întoarce.

Întâmplarea ajunsese până la urechile diaconului Anastasie, care tocmai strângea dovezi de apărare la judecata care îl amenința. Cineva îl învățase că dacă va dovedi că Nebunul Simeon este nimic mai mult decât ceea ce știu toți că este și că în nici un caz nu putuse el să izgonească dracul, atunci nimeni nu va putea dovedi că dracul nu fusese izgonit de el, de Anastasie. Așadar, luând cu sine mai mulți bărbați, de frică să nu se năpustească Nebunul turbat asupra lui, porni spre grajduri, cu gând să-l prindă pe Nebun asupra faptei păcătoase pe care nu mai era acum nici o îndoială că o săvârșea cu femeia desfrânată.

Nebunul, care tocmai trebuia pe afară, văzând că se apropie mulțimea și înțelegând cine sunt, intră înăuntru, înștiințându-o pe femeie și jurându-o să nu

spună nimănui adevărata pricină pentru care se afla el acolo. Învățând-o cum să se prefacă, îi zise ca, atunci când vor întreba unde este Nebunul, să le răspundă că, auzind zgomot, tocmai ieșise și fugise, jurându-o să nu spună nimănui că fusese el, ci un altul.

Așadar, lăsându-l pe Anastasie cu suita să se apropie destul, Nebunul ieși pe ușă și, prefăcându-se speriat, o luă la fugă pe după grajduri, așa ca să-l vadă Anastasie și ai săi. Îndată s-au auzit în urma Nebunului strigăte și huiduieli, iar însuși Anastasie striga: „Uitați! Uitați! Ce v-am spus eu că este aici!” Și, apropiindu-se în fugă și dând buzna în grajd, o găsiră pe femeie culcată, iar alături, pe așternut, erau puse carne, brânză, verdețuri și fructe. Nu mai era nevoie de nici o dovadă – era limpede ce făcuse nebunul toată săptămâna la grajduri.

Atunci, Anastasie, proptindu-se triumfător în fața femeii, o întrebă în auzul tuturor:

– Spune-ne, femeie, ce a făcut aici călugărul pe care tocmai l-am văzut fugind?

– A făcut ceea ce face toată lumea care plătește o femeie, părinte. Sau nu știi ce

se poate face cu o femeie? – râse dansatoarea, încercând să pară cât mai ticăloasă. Iar dacă v-a auzit pe voi, s-a ridicat repede și a fugit, jurându-mă să nu spun nimănui că a fost el, ci să spun că a fost un altul oarecare.

– Ha! – strigă Anastasie bucuros, lovindu-și palmele – oare nu v-am spus eu că așa este!

Și, ieșind cu toții afară, plecară bucuroși, având acum desăvârșita încredințare că Nebunul nu este nimic mai mult decât un ticălos și un desfrânat netrebnic.

O bosind de alergare, Nebunul se opri și se așeză pe o piatră. Nu mai era la vârsta la care să poți fugi prea mult. Soarele de amiază deveni parcă mai fierbinte după această goană. De aici îl văzu pe Anastasie și pe ai săi îndepărtându-se. Se gândi cât de deșartă este această viață și zbuciumul omului pe pământ. Câtă osteneală făcuse acest Anastasie, pentru ce? Ca să afle o minciună! Așa este omul, se ostenește pentru lucrurile care nu-i folosesc la nimic. Ce obositoare îi părea viața în cetate și ce frumoasă și plină de lumină chilia lui sărmană din pustie. Oare oamenii au fost făcuți ca să trăiască în pustietăți? Nu. Oamenii sunt făcuți să trăiască în dragoste și acolo unde este dragoste,

acolo trage omul. Dar în pustie era dragoste. I se făcu dor de prietenul său Ioan, de nopțile de rugăciune, de liniște, de vorbele cuminți și înțelepte. Îi păreau atât de neînțelese toate preocupările orășenilor. Ce ciudați sunt oamenii, învață la școli, pleacă până la Atena ca să afle nu știu ce mare înțelepciune și ajung să se bată pentru niște ghicitori. Ce mai hohote de râs scot dacă un scamator le arată fundul! Pentru ce se ostenesc? Pentru ce trăiesc? Se gândi la biata Caliopi și inima lui se îndureră cu o durere dulce și plină de nădejde. I se păru pentru o clipă că ea este omul cel mai aproape de Dumnezeu din câți întâlnește în această cetate.

Când se întoarse, o găsi pe Caliopi afară, în ușa grajdului. Femeia îl aștepta, ca un copil care nu mai are răbdare să vadă pe cineva drag. Rana începuse să se tămăduiască și ea era veselă și odihnită, amuzându-se de naivitatea cu care se încrâncena Anastasie împotriva Nebunului.

– Nebunule – îl întrebă femeia pe bătrânul care se așeză abătut la umbră sub streășina grajdului – a, Nebunule, dar pentru ce cu toată lumea o faci pe nebunul, iar cu mine nu o faci pe nebunul?

Călugărul își ridică ochii, surprins de întrebarea femeii.

– Deoarece cu tine nu e nevoie să o fac pe nebunul – răspunse el în cele din urmă.

– Ha? Dar ce, cu ceilalți e mare nevoie?

– Nu, dar nu poți să fii cu toată lumea așa cum ești.

– Dar de ce, Nebunule?

– Pentru că oamenii sunt diferiți. Și, până la urmă, tot nebun ajungi.

– Nebunule, dar ție îți place să-i ajuți pe oameni, așa-i? Da, îți place, am văzut eu. Tu, dacă ai putea, ai ajuta pe toată lumea, dar nu poți, pentru că nu ai voie, pentru că tu ești nebun și nebunii nu au voie să ajute pe nimeni.

Nebunul râse și ochii i se umeziră.

– Da – continuă Caliopi –, și, dacă ai ajuta așa pe toată lumea, eu cred că toată lumea te-ar iubi, așa cum te iubesc și eu, pentru că toată lumea îi iubește pe cei ce o ajută. Și atunci tu ai fi cel mai iubit om din cetatea asta! Nu, din lume! Și toată lumea ar veni la tine și eu aș fi mândră că sunt prietena celui mai iubit om din lume!

– Caliopi – o opri bătrânul, rîzînd – , dar tu știi ce înseamnă să te iubească oamenii?

Femeia ridică mirată din umeri.

– Pentru un călugăr nu este bine să-l iubească oamenii...

– De ce?

– Pentru că oamenii mai întîi te iubesc, pe urmă te fac sfînt.

– Și nu-i bine să fii sfînt?

– E bine să fii sfînt, dar să te facă Dumnezeu, nu oamenii. Oamenii, cînd fac pe cineva sfînt, încep să vină la el și să-i ceară lucruri care li se par lor bune și folositoare. Oamenii vor ca sfîntul să le îndeplinească toate dorințele. Pentru aceasta își fac sfinți pe pămînt, căci prin ei cred că Îl pot sili pe Dumnezeu să le facă voia. Oamenii vor minuni, vor să se mărite și să se însoare cu cine le place, vor bunăsporire și sănătate, vor multe și de toate, și nu vor să înțeleagă că minunile sunt în mîna lui Dumnezeu, și El dacă vrea dă, iar dacă nu vrea, nu dă. Cu oamenii însă nu se poate așa. Dacă nu le îndeplinești dorințele, ei se supără, se nemulțumesc și pînă la urmă încep să te urască. Și toată această sfințenie omească devine o bătaie neîncetată de cap,

griji și supărări fără de nici un folos. Dumnezeu singur știe ce are de făcut în lume și nu are nevoie de rugăciunile noastre pentru a lucra binele, iar dacă oamenii se roagă unul pentru altul o fac nu pentru a arăta lui Dumnezeu ce are de făcut, ci ca să se înmulțească dragostea în lume, căci în rugăciune noi descoperim suferința celuilalt și ne facem părtași la ea și cerem izbăvire ca pentru noi înșine. Și ce este aceasta dacă nu dragoste și cale de a ne cunoaște unii pe alții?

Caliopi încerca să pară atentă, dar fața ei arăta că este cu gândul în altă parte. Când bătrânul se opri, ea îl întrebă cu îndârjirea omului care se teme să nu-și uite întrebarea:

– Nebunule, dar oare tu L-ai văzut pe Dumnezeu?

Nebunul tăcu.

– Eu cred că L-ai văzut – continuă femeia. Știi de ce, Nebunule? Pentru că Tu vorbești despre Dumnezeu de parcă ar fi viu, încât îmi pare că El e aici, de față, că parcă ar fi în vorbele tale. De aceea cred că tu L-ai văzut, că altfel n-ai putea vorbi așa de El. Nebunule, dar cum este Dumnezeu?

– Dumnezeu este bun.

– Dar știi ce m-am gândit eu în noaptea asta, Nebunule?

– Ce?

– M-am gândit că eu, chiar dacă nu L-am văzut pe Dumnezeu, dar te-am văzut pe tine și-mi este de ajuns. Oare o să te rogi Dumnezeului tău și pentru mine?

– Dar ce, El nu este și Dumnezeuul tău?

– Nu, Dumnezeu este al oamenilor buni și curați, iar eu sunt păcătoasă.

– Caliopi, tu nu ești botezată în Hristos?

– Nu. Mama a zis că în meseria noastră celor botezați nu le merge bine. De aceea nu m-a botezat, pentru că eu încă înainte de a mă naște am fost hărăzită păcatului.

– Dar tu crezi că nu este pocăință? Dumnezeu a venit pentru cei păcătoși, nu pentru cei drepecți. Este iertare pentru toată lumea.

– Numai pentru mine nu este.

– O, Caliopi, crezi că numai tu ai căzut în acest păcat?

– Nu, dar eu mai am ceva pentru care cred că Dumnezeu nu poate să mă ierte.

Femeia tăcu și intră abătută în grajd. Se așeză în grămada de paie și începu să plângă.

– Ei lasă – zise bătrânul, intrând și așezându-se alături – , mie nu trebuie să-mi dai socoteală de ceea ce faci. Eu am vrut să-ți spun numai ca să nu te mâhnești peste măsură, că Dumnezeu este milostiv și iubitor. Dar acum să te liniștești, că mai stai cu mine puțin și pe urmă cine știe dacă o să ne mai vedem.

– Nebunule, de ce zici că nu-i bine să te iubească oamenii? Eu zic că e bine.

Femeia căzu pe gânduri, apoi fața ei se întunecă, pentru că își dădu seama că pe ea nu o iubea nimeni și că dragostea aceasta de care vorbea era numai în mintea ei. Își aminti de rana care încă o mai dureau, pe care i-o făcuse propriul ei tată, despre care nici nu știa sigur dacă îi este tată adevărat sau nu, și în această rană se strânsese parcă dintr-odată toată durerea pe care o îndurase în viața ei atât de murdară și de zbuciumată. Îl pironi pe Nebun cu ochii ei negri și mari și roști plină de mirare:

– Pe mine nimeni nu m-a iubit nicio dată. Numai tu mă iubești, Nebunule, și

eu abia acum am cunoscut ce este dragostea. De aceea mi se pare că aș vrea ca toată lumea să mă iubească și să fiu cea mai fericită.

– Da – îngână Nebunul și îi puse mâna osoasă și parcă fără simțire pe cap –, tu ai dreptate. Și eu aș vrea ca tu să fii iubită de lumea întreagă.

Si ieri, și azi, la masa episcopului au fost oaspeți însemnați. Un oarecare diacon Paladie, bărbat de bun neam și învățat, a poposit în cetate însoțit de alți doi călugări, care după înfățișarea lor arătau că sunt oameni de seamă în locul de unde veneau. Paladie era sirian de neam, dar, făcând școală elinească și având din fire un dor nestăpânit de cunoaștere, colindase multe țări, însă, în cele din urmă, ajungând la înțelepciunea cea adevărată, se făcuse călugăr în mănăstirea Cuviosului Gherasim, primind schima din mâna egumenului Nikon, la zece ani după ce trecuseră pe acolo părinții Ioan și Simeon cei din Edessa. Auzind chiar din gura părintelui Nikon istorisirea despre cei doi tineri a

căror venire în mănăstire fusese vestită de Însuși Hristos prin vedenie, Paladie s-a aprins de curiozitate sfântă să afle mai multe despre ei. Dar tot ce se știa despre cei doi ostași ai lui Hristos era că sunt oameni cu chemare de Sus, care s-au învrednicit de haruri deosebite și că, pentru multa lor smerenie, nesuferind slava de la oameni, s-au înstrăinat în pustie. Toți acești ani, nimeni nu a știut nimic despre ei, însă poposind nu demult un călugăr din aceste locuri în părțile Iordanului și fiind rugat să spună cuvânt de folos fraților, a povestit despre viețuirea minunată a pustnicilor din pustietățile Siriei, laudând în chip deosebit pe doi prieteni, care se chemau Simeon și Ioan. Ajungându-i aceasta la urechi, Bătrânul Nikon a dorit să afle dacă cei doi sunt tinerii pe care oarecând îi promise în obștea sa prin descoperire Dumnezeiască, pentru că, apropiindu-se el de fericitul sfârșit, dorea să-i mai vadă o dată înainte de a pleca la Domnul. Deci, știind dorința egumenului și socotind că Însuși Dumnezeu a ascultat rugăciunile sale, iar acum voiește să-i îndeplinească dorința, Paladie s-a cerut de la părintele

Nicon să meargă el însuși să afle dacă cele despre Simeon și Ioan sunt adevărate. Încredințându-se de sus, egumenul l-a binecuvântat pe râvnitorul și înțeleptul Paladie la acest drum bineplăcut lui Dumnezeu, dându-i ca însoțitori pe alți doi frați încercați din obște, după obiceiul călugăresc, care îi sfătuiește pe frați să nu călătorească singuri, pentru a fi mai adăpostiți de uneltirile cele de multe feluri ale ispititorului.

Cei trei călugări erau însoțiți și de un mirean evlavios, om bogat și cinstit, care făcea multă milostenie în Lavra Cuviosului Gherasim și la pustnicii de prin împrejurimi. Rămăsese văduv de timpuriu și arăta dorință arzătoare de a deveni călugăr. Cunoscând însă că această dorință i se trage din întristarea firească pe care o suferea după pierderea soției, părinții l-au sfătuit să mai aștepte puțin, ca nu cumva, tămăduind timpul rana sufletului, odată cu aceasta să i se stingă și dorul de călugărie. Așa că bărbatul se mulțumea să cerceteze călugării și să primească sfaturile lor, până când Domnul își va arăta voia Sa cu el în chip mai deslușit.

Trecând prin pustietățile din împrejurimile Emesei și fiind primiți de mulți asceți de acolo, călătorii au aflat de la ei și cele despre Simeon și Ioan, spunându-li-se și că dacă nu ar fi avut binecuvântarea egumenului, nicidecum nu le-ar fi descoperit nimic, deoarece este știută asprimea celor doi nevoitori care nu voiesc să primească la ei pe străini, fiind și această înțelegere între pustnicii de aici, ca să nu vestească degrabă unii despre alții decât dacă se va arăta vreo deosebită nevoie. Părintele Ioan, aflând că cei veniți sunt din Lavra Cuviosului Gherasim și că vin cu închinăciune de la cinstitul egumen Nikon, s-a bucurat nespus și a petrecut câteva zile cu oaspeții, întrebând despre viețuirea în obște, despre sănătatea și nevoințele cinstitului stareț, din mâinile căruia primise schima monahicească.

Fiind rugat să povestească despre petrecerea lui în pustie cu părintele Simeon, părintele Ioan, smerindu-se, n-a voit să spună nimic despre sine, ci, întorcând vorba, povestea cu multă aprindere despre părintele Simeon, numindu-l înger și nu om. Așa a aflat Paladie și cei ce îl însoțeau despre luptele cele mai presus

de fire ale părintelui Simeon. Căci acesta, fiind luptat cumplit de dracul curviei, de multe ori umbla prin pustie ca un nebun, nemâncând, nedormind și nici măcar așezându-se, până la o săptămână și mai mult.

Deci le-a istorisit lor avva Ioan și următoarea întâmplare. Șezând odată părintele Simeon în chilia sa și fiind luptat cumplit de amintiri, a auzit afară scâncete de femeie și, ieșind, a văzut stând pe o piatră o fecioară din Edessa, cu care părinții lui voiau să-l însoțească. Minunându-se cum de a putut aceea să străbată pustia și să vină până la el, a intrat în vorbă cu ea și, făcându-i-se milă de lacrimile ei, a luat-o înăuntru, cu gând să o hrănească și să o trimită înapoi. Dar, de îndată ce au intrat în chilie, s-a aprins parcă tot trupul lui și, întunecându-i-se mintea ca printr-un fel de amorțeală fierbinte, îndată s-a văzut cu ea jos, socotind că a și început să săvârșească păcatul. Însă îndată fata s-a făcut nevăzută și chilia i s-a umplut de o putoare nesuferită. Iar el, înțelegând că a fost batjocorit de diavol, a rămas în chilie, nici mâncând, nici dormind, ci plângând păcatul său

până s-a risipit cu totul putoarea cea diavolească și cunoscând din aceasta că Dumnezeu a iertat păcatul său, a venit și a povestit prietenului Ioan ceea ce a pățit.

Povestind părintele Ioan lucruri unul mai minunat decât altul despre părintele Simeon, a zis și aceasta, că măsura la care se află acela acum este mai mare decât se putea înțelege din faptele ce erau la arătare. Și le-a povestit părintele Ioan despre tânguirea pe care o avea Simeon încă din tinerețe pentru întreaga lume și pentru dragostea lui neînțeleasă față de tot omul. Această pornire a sufletului lui Simeon se învecina uneori cu nebunia și Ioan nu de puține ori rămânea în nedumerire din pricina unor cuvinte pe care le zicea Simeon, cum că Dumnezeu are lucrare cu tot omul și caută și la inima desfrânatelor din piață de multe ori mai degrabă decât la un pustnic. Nedumerirea lui Ioan a depășit orice măsură atunci când, în una din zile, Simeon a venit la el și i-a zis că el pleacă în cetate să mântuiască și pe alții, că aici se mântuiește numai pe sine. Cunoscând îndârjirea cu care se ascundea Simeon de oameni – căci pe cât de mare era focul inimii lui iubitoare spre a milui pe toată lu-

mea, pe atât fugea și se ascundea, dorind să înăbușe în sine un alt foc, cel al patimilor – și știind despre luptele pe care le avea de la trup, Ioan a socotit că Simeon a fost înșelat de diavol și că acum la bătrânețe își va pierde cununa ostenelilor sale. În multe chipuri a încercat să-l înduplece părintele Ioan pe Simeon, zicându-i că nu s-a mai pomenit ca un pustnic să meargă să mântuiască oamenii din cetate și că aceasta poate fi numai o lucrare a vicleniei diavolești pentru a-l arunca în păcate, dar Simeon, luându-și rămas bun, a plecat să împlinească ceea ce și-a pus în gând. După o vreme, auzind cele despre Simeon, cum că și-a ieșit din minți și că umblă cu desfrânatele și cu bețivii, mult s-a mâhnit părintele Ioan și, punându-se la rugăciune, cerea miluirea și întoarcerea la pocăință a prietenului său Simeon. Deci, aflându-se el în mare întristare și rugându-se în chilia sa, a căzut într-un somn ușor și l-a văzut parcă pe părintele Simeon stând pe un scaun înfrumusețat, iar în jurul lui femei jucând, măscărici și oameni de tot felul împingându-l și neizbutind să-l urnească de pe scaun. Atunci Ioan, mirându-se foarte, a întrebat: „Pă-

rinte Simeoane, oare nu se vatămă min-tea ta de la toate acestea?" Iar părintele Simeon i-a zis: „Cu adevărat, frate Ioane, precum este un lemn între lemne, așa și trupul meu între acestea, iar mintea mea este pururea la Dumnezeu". Și venin-du-și în fire părintele Ioan, a înțeles că părintele Simeon a primit de la Dumne-zeu darul nepătimirii, nespunând nimă-nui nimic, din multa lui smerenie. De aceea zicea părintele Ioan că măsura pă-rintelui Simeon cea de acum este mai mare decât cea pe care o știa el pe când viețuiau împreună în pustie.

Aflând lucruri atât de minunate de la părintele Ioan, Paladie și însoțitorii săi au venit în cetate, în nădejdea că se vor învrednici să-l cunoască și pe minunatul Simeon. Părintele Ioan i-a învățat să nu spună în cetate nimă-nui nimic din cele despre Nebunul Simeon, pentru că aceasta ar fi împotriva voii lui, iar voia sfinților este și voia lui Dumnezeu.

Acum cei patru oaspeți se apropiau de Biserica Tuturor Sfinților, după ce vă-zură și alte câteva biserici din oraș, înso-țiți de diaconul Ioan, care se arăta cu multă dragoste față de toți.

În timp ce diaconul Ioan le povestea despre fiecare biserică în parte, Paladie se uita după cerșetori, căutându-l pe Nebunul Simeon. Fiind aceasta a treia biserică din oraș pe care o vizitau și negăsindu-l nicăieri, Paladie hotărî să întrebe el însuși pe careva din cerșetori să-i spună de a văzut pe Nebun și cum poate să-l găsească. Rămânând de ceilalți, sub chipul că voiește să facă milostenie, a aflat de la un cerșetor că Nebunul este la grajduri. Venind înapoi la episcopie, Paladie a început să se frământa, căutând vreme potrivită să se furișeze și să plece, în sfârșit, să se întâlnească cu cel mai curios om despre care auzise vreodată. La lăsarea nopții, după ce s-au retras toți, Paladie a ieșit, zicând

portarului că voiește să se roage în grădină, și a pornit spre Biserica Tuturor Sfinților, bătându-i-se inima la gândul întâlnirii pe care o râvnea de atâția ani.

Găsind un cerșetor culcat sub zidul bisericii, îl plătise să-l ducă până la grajduri. Cerșetorul, crezând că este vreun tâlhar care a aflat de banii Nebunului, s-a învoit mai mult de frică decât pentru plată, mergând grăbit înaintea străinului, nerăbdător să scape mai repede din încurcătura în care credea că intrase.

Când ieșiră din oraș, cerșetorul îi arătă de departe grajdurile, care se vedeau luminate de lumina lunii. Zicându-i că mai departe se descurcă singur, străinul și-a slobozit călăuza, care a și luat-o la fugă, bucuros că scăpase cu viață.

Înainte de a ajunge la grajduri, Paladie auzi pași pe nisip și, întorcându-se, îl văzu pe Nebun, care îl aștepta în picioare. Cum stătea țeapăn, fără să i se vadă fața, lui Paladie i se păru că vede cel mai aspru om pe care îl întâlnise vreodată. Când socoti că s-a apropiat destul, Paladie se opri și atunci se auzi glasul lui Simeon, a cărui față rămânea nedeslușită:

– Bine ai venit, Părinte, cel ce aduci și pentru nevrednicul Simeon binecuvântarea dumnezeiescului nostru stareț Nikon.

Diaconul, socotind că cineva din cerșetori venise mai înainte și îi vestise despre sosirea lor în cetate, s-a închinat și, cerând unul altuia binecuvântare, s-au îmbrățișat, sărutându-se. De aproape, diaconul desluși fața părintelui Simeon și impresia lui de început se risipi. El simți atâta căldură și apropiere, încât ar fi vrut să nu-și mai desprindă capul de pe umărul bătrânului, dar își dădea seama că lucrul acesta ar fi părut o necuviință. Lui Paladie i se păru că bătrânul miroase a mirodenii și a tămâie și gândi că acesta s-a rugat de curând. Apoi, luând-o încet înspre grajduri, au început să întrebe fiecare lucrurile pe care doreau să le audă atât de mult: Simeon despre părintele Nikon și viețuirea în obște, iar Paladie despre luptele cele de multe feluri ale ispitelor, în toiul cărora el se mai afla încă.

Găsind prilej potrivit, Paladie se hotărî să-l întrebe ceea ce îl frământa acum cel mai mult:

– Părinte Simeoane, oare pentru ce ai făcut aceasta?

– Ce? – întrebă nedumerit Simeon.

– Adică să te faci pe tine nebun și să te lași batjocorit de oameni de nimic, după ce ai cunoscut harul lui Dumnezeu și te-ai învrednicit de darurile Lui?

– E, părinte, vreme este pentru toate. Este vreme să aduni pietre și vreme este să le împrăștii. Este vreme să îmbrățișezi și vreme este să fugi de îmbrățișare. Este vreme de război și este vreme de pace...

– Ce înseamnă cuvintele acestea ale Ecleziaștului, părinte Simeoane? Pentru că le-am citit de multe ori, dar niciodată nu le-am pătruns până la capăt.

– Pe toate le-a făcut bine Dumnezeu, părinte Paladie, și ne-a descoperit calea prin care să ajungem la Dânsul. Toată viața omului este un zbucium fără sfârșit, încât omul adună fără să știe de ce, căci nimic nu rămâne cu el. Toată bogăția și înțelepciunea și slava lumii acesteia pe care le adună omul, pentru cel care ajunge la adevărata cunoaștere încep să pară ca niște pietre nefolositoare. Le numește pietre Înțeleptul, pentru că și bogăția și înțelepciunea omenească se adună cu osteneală și oboseală, ca și căratul pietrelor, dar cel care a înțeles zădărni-

cia strădaniilor omenești ajunge să le disprețuiască și să le împrăștie, și ce este mai nefolositor decât o grămadă de pietre împrăștiate de care se împiedică toți? Este vreme de îmbrățișare, părinte, pentru că omul din naștere se află în îmbrățișarea păcatului și a răului, dar cel care ajunge să cunoască zădărnicia acestuia încearcă să se smulgă și să scape. Iar această despărțire din îmbrățișarea păcatului se dă omului cu mare chin și luptă sufletească – aceasta este vremea de război despre care vorbește Înțeleptul. În sfârșit, văzând Dumnezeu voia omului cea bună și osteneala lui, caută spre el și, dăruindu-i din belșug harul Său, face să se liniștească inima lui, aducând-o la odihna și bucuria cea desăvârșită, iar aceasta este vremea de pace.

– Oare poate să ajungă omul la desăvârșita împăcare a simțurilor, încât să nu-l mai supere patimile și nici dracii să nu mai aibă îndrăzneală asupra lui?

– Poate, cu mila lui Dumnezeu. Cu adevărat, părinte, pe când eram în pustie, în atâta război m-am aflat de la trup și de la diavol, încât de multe ori am ajuns să mă cert cu Dumnezeu și să-i zic

că nu trebuia să mă cheme la această cale a călugăriei, de vreme ce știa dinainte că nu sunt bun pentru ea, ci să mă fi lăsat să mă mântuiesc cum se mântuiesc și alți oameni în lume, având femeie legiuită și crescând copii credincioși. Și atât de mult mă necăjeam, încât aproape de hulă mă aflam și nu mai aveam nici o nădejde de izbăvire și ziceam că îmi voi pierde sufletul și voi merge la chinurile cele veșnice. Și aceasta am înțeles, că de nu se va atinge Dumnezeu cu harul Său de sufletele noastre, nimeni nu poate să scape de focul patimilor, pentru că aceasta nu stă în puterea firii noastre căzute.

– Și oare acum te-ai liniștit, părinte? – întreabă diaconul, dorind să audă din gura Bătrânului încredințarea celor spuse de părintele Ioan.

– Părinte – zise, după o scurtă tăcere bătrânul Simeon –, îți spun ție lucrul acesta, pentru că te văd frământat. Prin mila lui Dumnezeu am ajuns să simt și acest lucru asupra mea, că văzând Dumnezeu deznădejdea mea, m-a cercetat și mi-a dat odihnă din partea acestei lupte, încât îmi simt trupul ca și cum nu l-aș avea, nemaiputând să deosebesc oame-

nii în parte bărbătească și parte femeiască, pentru că patima aceasta s-a luat de la mine.

– Dar, oare, la aceasta ajungând, era nevoie să părăsești viețuirea ta și să vii în mijlocul desfrânatelor și măscăricilor, ca să te batjocorești ca unul care nu ar avea minte? Lucrul acesta nu-l înțeleg eu, părinte Simeoane, și, de voiești, lămurește-mă și pe mine ce tâlc are această alegere a ta?

– E, părinte, nu prea mă încred eu în odihnă și bucurie atâta timp cât sunt în trup și câtă vreme nu s-a auzit sentința Judecătorului. Eu, părinte, după cum ți-am zis, în toți anii aceștia în mare război și luptă m-am aflat, încât s-au obișnuit și sufletul, și trupul meu pururea să vegheze și să aștepte lovituri și bătăi de la duhurile necurate și de la fire. Iar dacă m-am văzut eu în puțină odihnă, deși de la Dumnezeu s-a făcut aceasta, m-am temut ca, din prea multa pace și bucurie, să nu ajung cumva în moleșeală și să nu se dezvețe inima mea de luptă și să mă prăbușesc la urmă de tot, căzând de pe vârful muntelui pe care m-a așezat Dumnezeu.

– Dar oare n-ai zis că s-a luat de la tine orice luptă, părinte? Pentru ce să mai vegheze inima ta și pentru ce să mai lup-te? Nu înțeleg...

– E, părinte, o luptă rămâne până în ultima clipă, chiar și după ce vom birui toate patimile și pe înseși duhurile cele necurate.

– Care este aceasta, părinte, că nu știu?

– Lupta slavei deșarte, pentru că aceasta este singura patimă care se hrănește din virtuți și, cu cât înaintează mai mult omul pe calea desăvârșirii, cu atât mai multe pricini are să fie ispitit de slava deșartă. Cu adevărat, pe când eram luptat de patimile trupului, nu avea mintea mea nici o pricină de înălțare, dar după ce m-am văzut ajuns la odihnă și dacă a îngrădit Dumnezeu cu harul Său până și răutatea diavolilor, ca să nu mai aibă îndrăzneală asupra mea, m-am temut ca nu cumva să se înalțe mintea mea, știind că și alții până la mine, la măsuri mai mari fiind, mândrindu-se, au căzut. Căci m-am gândit la îngerul cel ce a fost luminos oarecând, care în lumina dumnezeiască fiind și de nici o patimă sau întinăciune trupească nefiind atins, pentru

un singur gând de mândrie s-a prăbușit în adâncuri. Atunci am hotărât să vin aici, ca, făcându-mă pe mine nebun, prin batjocorirea oamenilor, să se smerească puțin mintea mea și așa să petrec și eu pururea veghetor. Și cu adevărat aflu pricină de smerenie în toate acestea, căci, dacă dracii se tem de harul lui Dumnezeu și nu îndrăznesc, oamenii nu se tem și pururea se găsește cineva care să mă batjocorească sau să mă bată, aducând prin aceasta mult bine sufletului meu.

– De ce este atât de rea slava deșartă, părinte?

– Pentru că nu are în sine adevăr.

– Ce înseamnă asta?

– Adică omul cuprins de slava deșartă trăiește în închipuirile sale și din pricina asta nu vede adevărul. Slava deșartă se bucură de sine și nu are putere să se bucure de celălalt, de aceea ea este un păcat împotriva dragostei.

– Părinte, dar la ce te gândești când te bat ceilalți? Oare nu te mânie?

– Cu adevărat, părinte, abia acum am început să înțeleg puțin din taina jertfei Mântuitorului pe Cruce, că nevinovat fiind, a primit să fie bătut și scuipat, iar la

urmă și răstignit pentru noi. Iar durerea bătailor îmi descoperă adâncimea dragostei dumnezeiești. Iată la ce mă gândesc, părinte, și crede-mă că nu am atunci pricină să mă mâni, ci, umilindu-mă, mă rog pentru mine și pentru întreg neamul omenesc care atât de mult s-a îndepărtat de la dragoste.

– Dar oare nu te temi, părinte, că prin nebunia aceasta smintești pe unii și vei da răspuns înaintea lui Dumnezeu pentru ei?

– O, părinte, dar ce alte nebunii fac eu decât cele pe care le fac și ei? Dacă umblu uneori gol, oare nu se dezbracă ei de fiecare dată când săvârșesc păcatul? Oare nu goliciunea altora o poftesc? De ce, dar, se smintesc atunci când mă văd pe mine gol? Iar dacă vorbesc vorbe fără de socoteală, oare nu așa vorbesc și ei, spunând minciuni și jurând strâmb unii împotriva altora? Și, dacă mă prefac că mă năpustesc asupra unui cerșetor ca și mine, oare nu sunt ei mânioși și duc războaie unii împotriva altora? Aceasta îți spun, părinte, că nimic altceva nu fac eu decât ceea ce fac oamenii, și de aceea mă port așa, ca ei să se vadă în nebuniile

mele ca într-o oglindă și, cunoscând astfel cât de caraghioși și de vrednici de râs sunt, să se oprească din răutățile lor.

Văzând că se crapă de ziuă, părintele Simeon porni spre cetate, petrecându-și oaspetele care îi adusesese atât de multă bucurie.

Îmbrățișându-se de despărțire, Paladie l-a întrebat pe bătrânul Simeon:

– Părinte, cum trebuie să fie viețuirea noastră?

– Așa să trăiești pe pământ, ca și cum nu ai fi, dar la plecare să lași un gol în urma ta.

Nebunul se întoarse la grajduri înainte de a se face ziuă. Auzind foșnete și șoapte, se apropie de ușa grajdului și privi înăuntru. Caliopi stătea în mijlocul încăperii în genunchi și, ridicându-și mâinile, rostea ceva nedeslușit, apoi își pleca fața la pământ, așa cum o învățase părintele Simeon.

„Ce frumoși sunt oamenii când se roagă” – gândi bătrânul. Apoi zâmbi și își aduse aminte de prima lui zi în mănăstirea de la Iordan, când îi spusese lui Ioan că, atunci când bat mătăni, toți oamenii seamănă cu niște copii.

Retrăgându-se la locul său, călugărul făcu puțină rugăciune, mulțumind lui Dumnezeu pentru că a ajuns să înceapă o nouă zi. Se întoarse la grajd când soa-

rele era sus și o găsi pe Caliopi dormind. Deschise ușa cântând și glumind:

– Sus! Leneșii nu au intrare în împărăția lui Dumnezeu!

Femeia se ridică în capul oaselor, având însă ochii închiși de somn.

– Dacă vrei să știi – bolborosi ea –, eu nu m-am culcat demult!

– Da' de ce, mă rog? – se prefăcu Simeon că nu știe nimic.

– Am făcut și eu cum faci tu, m-am rugat. Numai că mie acum mi-i somn și-aș dormi toată ziua.

Bătrânul râse cu poftă și îi așeză înaintea mâncarea.

– Și ce ai cerut de la Dumnezeu? Ia spune repede!

– Am cerut să nu te ia de la mine niciodată!

– E! Așa ceva nu se cere de la Dumnezeu! Cine te-a învățat să legi viața oamenilor cu rugăciunile tale? – se răsti bătrânul, prefăcându-se supărat.

– Eu singură m-am învățat. N-ai spus tu că orice cerem de la Dumnezeu cu credință El îndeplinește?

– Și te-a ascultat Dumnezeu?

Femeia începu să râdă, apoi se opri brusc și, făcând ochii mari, zise:

– Știi, Nebunule, eu L-am simțit pe Dumnezeu!

– Chiar așa?

– Da! Am simțit că Cineva se uită la mine și mă ascultă. Dar mie mi-a venit să plâng când am simțit asta, pentru că era așa de bine, ca atunci când tu ești cu mine și eu nu mă mai simt singură. Oare chiar iubește Dumnezeu pe toată lumea?

– Da.

– Dumnezeu e Cel mai bun, așa-i?

– Da.

– Și El poate să mă ierte și pe mine, așa-i?

– Da.

– Nebunule, dar eu când aveam treisprezece ani, am omorât un copil. L-am născut, pe urmă l-am omorât și l-am îngropat.

Femeia se ridică, lăsând să-i scape mâncarea din mâini și căzu, plângând în hohote, în poalele bătrânului.

– Nebunule, Nebunule, oare Dumnezeu o să mă ierte pentru asta?

– Dumnezeu te-a și iertat, Caliopi, acum, când ai plâns.

– Nebunule, dar oare și Dumnezeu e așa de bun ca tine?

– Ce prostii vorbești – râse bătrânul și o împinse ușor cu podul palmei în frunte – , crezi că Dumnezeu este bun ca mine sau că noi încercăm să fim buni ca Dumnezeu? Bunătatea, și dragostea, și iertarea sunt de la Dumnezeu, iar noi doar încercăm să le urmăm. Dar oricât de departe ar ajunge cineva în bunătate și dragoste, niciodată nu poate să pătrundă nemărginirea bunătății și a dragostei Dumnezeiești. Acum, hai, termină de mâncat, că după asta eu am pregătit ceva pentru tine.

Ieșind afară, bătrânul s-a întors nu după multă vreme, aruncându-i femeii în brațe o legătură de haine.

– Na, îmbracă.

– Ce este aceasta, Nebunule? – se minună femeia.

Nebunul rămase afară, iar înăuntru se auzea chicoteala copilărească a femeii, care se arăta foarte mulțumită de darul pe care îl primise. Apoi i se auzi glasul printre chicoteli:

– Nebunule, dar cu asta ce fac? Hai încoace, că nu știu cum se leagă!

Nebunul intră și o văzu pe Caliopi în rochie nouă, ținând întinsă spre el bro-

boada, ca un copil care s-a murdărit pe mâini și vrea să fie spălat.

– Na, leag-o tu, că eu nu mă pricep.

Călugărul râse încurcat:

– O, Caliopi, ție ți se pare că asta am învățat eu în pustie, să îmbrobod femeii?

Caliopi izbucni în răs și își lăsă capul în mâinile aspre și osoase ale bătrânului, care reuși în cele din urmă să o îmbrobodească.

– O! Caliopi! Ce frumoasă ești! Acuma toți or să se îndrăgostească de tine!

Femeia se măsură cu privirea de la piept până la picioare, întinse mâinile, apoi le lăsă cuminte în jos.

– Nebunule, parcă aș fi o nevastă de preot sau o diaconiță... În hainele astea parcă nici nu mai pot să râd, sunt așa de... nu știu cum să zic...

– Sunt taman pentru tine!

– Cum crezi, Nebunule, că o să mă duc eu în oraș cu hainele astea?

– Dar cine a zis că trebuie să te duci în oraș?

– Dar ce, o să rămânem aici toată viața?

– Te duci la Ierusalim!

– Cum să mă duc la Ierusalim, Nebunule? Când o să mă duc? Cum o să mă duc? – se bucură femeia ca un copil.

– Au venit la mine niște prieteni și cred că este cel mai bine să pleci cu ei.

– Tu nu mergi?

– Eu nu pot.

– Nebunule, și eu o să mă botez acolo?

– Da.

– Și o să încep o viață nouă?

– Da.

– Și-o să mă fac și eu ca tine? O să pot face minuni?

Nebunul râse.

– Cea mai mare minune, Caliopi, este dragostea. Este un domn cu ei, un văduv bogat, eu cred că el nu va putea să nu se îndrăgostească de tine, când va vedea ce frumoasă ești. Nici nu știi cum te măriți cu el și ajungi mare cucoană, să-ți pupe slugile mâna.

– Eu nu vreau să mă mărit cu domnul acela – rosti Caliopi, aproape supărată.

– De ce? Nu vrei să ai o casă, copii?

– Vreau, dar eu vreau să mă mărit cu tine!

Nebunul râse și o plesni ușor cu palma peste frunte.

– Iar te prostești, parcă ți-am spus că monahii nu se căsătoresc. Eu nu pot să mă însor cu nimeni.

– Dacă tu nu te însori, atunci nici eu n-o să mă mărit!

Fața Nebunului deveni dintr-odată gravă și ochii i se umeziră, încât Caliopi începu să plângă și căzu pe umărul lui.

– Dar la Ierusalim te duci?

– La Ierusalim mă duc, părinte.

– Vrei?

– Da, foarte tare vreau.

– Tu ești porumbița mea, de-ai ști cât se bucură Dumnezeu de sufletul tău.

– Nebunule, dar noi o să ne mai întâlnim?

– Sigur că o să ne mai întâlnim, Caliopi.

Dar aceasta a zis-o bătrânul cu gândul la întâlnirea pe care o vor avea dreptii în Împărăția lui Dumnezeu, căci el știa că de acum nu se vor mai vedea.

După ce a plecat Caliopi, Nebunul continuase să rămână la grajduri. Ziua venea în cetate și putea fi văzut ca mai înainte. Spaima care intrase în cerșetori, cum că ar fi turbat și că se năpustește asupra oamenilor, s-a risipit atunci când Nebunul se lăsă bătut de sluga unui domn străin, în urma căruia făcuse scamatorii, după cum avea obiceiul. Ca să se convingă că Nebunul este cel de mai înainte, când l-a văzut jos, cerșetorul care fusese gonit de la grajduri se repezi și îl lovide pe Nebun de câteva ori. Acesta însă, acoperindu-și capul cu mâinile, începu a se văita, încercând să scape cu fuga, încât cerșetorului îi păru rău că nu fusese la fel de curajos și atunci. Dar, aducându-și aminte ce a

putut să piardă din cauza lui, îl lovi de câteva ori cu putere peste față, încât Nebunului îi dădu sângele din nas și din gură.

Pe de altă parte, orașul începuse să forfotească de un zvon care părea să le întreacă pe toate. Se spunea că Nebunul ar fi fost mare domn în țara sa și că e vestit și cinstit în toată partea Ierusalimului și a Iordaniei, că n-ar fi deloc nebun, ci doar se preface și că râde de toată lumea; în sfârșit, că domnii aceia aleși care au zăbovit la episcopie, ar fi făcut cale tocmai de la Ierusalim numai pentru a se întâlni cu el.

Cel mai tulburat se arăta diaconul Ioan, căci el era cel care primise această destăinuire de la domnul văduv, care îi zisese că nu putea să țină un secret atât de mare și că, deși se va face călcător de jurământ, el tot îi povestește diaconului totul, deoarece îl vede om cu frică de Dumnezeu și crede că aceasta îi va folosi spre mântuire. Bineînțeles că domnul l-a pus mai întâi pe Ioan să jure că nu va mai spune nimănui.

Însă diaconul, după câteva zile de frământare, tot sub jurământ, îi descoperi

totul nevestei. Aceasta, după ce l-a certat cu multă aprindere – zicându-i că ea de la început a știut că așa stau lucrurile și că numai el a fost cel care s-a împotrivit și i-a stricat și ei mințile – , fiind a doua zi duminică, spuse totul în biserică, zicând că un lucru ca acesta nu mai poate fi tăinuit și că ea se gândește mai întâi de toate la osânda sufletelor celor care au batjocorit pe nedrept un sfânt al lui Dumnezeu.

Zvonul ajunse și la diaconul Anastasie. Faptul că Nebunul reintrase în gura lumii ca un sfânt îi zădărnicea osteneala de atâta vreme. E adevărat că Doamna cu pricina se purta ca și cum ar fi uitat totul, totuși Anastasie aștepta în orice clipă să fie dat în judecată și să fie pus să întoarcă banii. Această așteptare îl neliņștea atât de mult, încât începu să semene cu un om bolnav, strigând de multe ori fără pricină la cântăreți și la oamenii din biserică. Anastasie devenea caraghios, deoarece mai toate predicile lui erau despre draci, despre minuni și despre răutatea oamenilor.

În una din zile, râvna lui ajunse atât de departe, încât începu să spună că toți cei

care nu cred în minuni se vor îndrăci. După aceea, vorbind despre puterea pe care a dat-o Hristos apostolilor asupra duhurilor necurate, zise că, de se îndoiește cineva că un om are putere asupra dracilor, trebuie să știe că dracii nu se tem de oricine, căci cei ce îndrăznesc să se roage împotriva lor fără să aibă putere de sus sunt sfâșiați de draci, așa cum arată Scriptura. Deci, îndârjindu-se peste măsură și crezând că nu toți au înțeles că vorbește despre sine, a zis și aceste cuvinte, că altă cale nu vede ca să arate adevărul decât ca dracul care a ieșit din fată să intre în cel care minte. Încheind predica, diaconul și-a făcut semnul crucii și, slobozind poporul, a intrat în altar să se dezbrace.

Însă de îndată ce și-a scos sfintele veșminte, Anastasie s-a lăsat la pământ și, punându-se în patru labe, începu să latre și să zbiere prin sfântul altar.

Paraclisierul și câțiva cântăreți, sperindu-se și pricepând că pe Anastasie l-a ajuns blestemul cu care s-a blestemat, au început a-l însemna cu semnul crucii și a-l stropi cu agheazmă. Dar, văzând că Anastasie mai rău se îndrăcește, l-au înșfăcat cu toții și cu greu l-au târât în scle-

pul bisericii, gândind să cheme preoții să facă rugăciune pentru el. Cei ce se rugau acum pentru Anastasie erau peste măsură de speriați, căci, știind că toți au mărturisit împotriva Nebunului și l-au și bătut, fiecare aștepta că se va îndrăci și el din clipă în clipă.

Anastasie petrecu în sclep toată ziua, urlând și amenințând pe cei ce încercau să-i facă bine. Pentru că devenise turbat, a fost prins în lanțuri. Până în seară el devenise de nerecunoscut, schimonosindu-i-se fața și slobozind spume, care îi curgeau până pe piept. Cântăreții și citeții dădură fuga după preot, dar rugăciunea acestuia parcă mai rău îl îndrăcea pe bietul Anastasie. Până la urmă, lăsându-l pe bolnav mai mult mort decât viu, uns din cap până în picioare cu ulei sfințit și tăvălit prin praf, preotul se pregăti să plece, zicând că numai Dumnezeu poate să-l izbăvească pe Anastasie dintr-o îndrăcire ca aceasta. Atunci unul din citeți, care se temea foarte tare de draci, gândind că el este următorul care se va îndrăci, l-a rugat pe preot să facă o ultimă rugăciune, căci, apropiindu-se miezul nopții, este știut că rugăciunile sunt mai arzătoare.

Sculându-se așadar toți cei de față și închinându-se de mai multe ori, au început a cânta tropare și a blestema pe drac cu multă îndârjire, așa încât sclepul s-a umplut de urlete și izbituri ca în iad. Deodată, diavolul, care până atunci răspundea cu obrăznicie, a început a zbiera și a striga: „Plec! Plec! O, nesuferiților, dar să nu credeți că din pricina voastră ies! Simeon se roagă acum pentru iertarea celor care i-au făcut rău și focul lui mă arde!” După aceea, strigând ca un animal lovit: „Nu ești drept, Hristoase, căci acesta singur pe sine s-a închinat mie cu jurământ!” –, diavolul îl trânti pe Anastasie la pământ și, umflându-l îngrozitor, îl dezumflă îndată, lăsându-l fără simțire.

Nu mult după aceasta, Anastasie stătea pe o lespede în spatele bisericii, fără să spună nimic, iar citețul îi povestea exaltat despre toate, așa cum se petrecuseră. Fiind trecut de miezul nopții și vrând toți să plece pe la casele lor, Anastasie ceru să fie lăsat în pace, zicând că acum este bine. Rămas singur, el mai zăbovi o vreme pe lespede de piatră, apoi, ridicându-se brusc, o porni cu pași grăbiți pe ulițele orașului.

Aerul răcoros al nopții îl pătrundea până în stomac, încât lui Anastasie îi părea că respiră nu numai cu gura, ci și cu tot trupul. Ieșise demult din oraș și acum se îndepărta grăbit, călcând nisipul, care îi făcea picioarele să se clatine ca ale unui copil care învață să meargă. De departe, văzu grajdurile, ca o pată întunecată pe cerul alburiu, și inima începu să-i bată. Pentru o clipă avu pornirea să se întoarcă în oraș, dar însemnându-se cu semnul crucii, își continuă calea. Se gândea cum îl va primi Nebunul și se temea că acesta, văzându-l, o va lua la goană sau va începe obișnuitele lui scamatorii, lăsându-l pe diacon singur cu durerea inimii sale. Frământat de aceste gânduri, Anastasie se opri brusc.

La depărtare de câțiva pași, el văzu în întuneric o umbră care părea prea ascuțită pentru o piatră. Înaintând, îl desluși în întuneric pe Nebunul Simeon, care, așezat pe o piatră, părea că îl așteaptă. Uitând tot ce gândise până atunci și lepădând orice îndoială, diaconul se repezi și, căzând la picioarele bătrânului, începu să plângă în hohote.

– Părinte Simeon! Părinte Simeon! – erau singurele cuvinte care îi scăpau acum lui Anastasie printre hohote.

Prinzându-i fruntea pe genunchi și acoperindu-i capul cu mâinile sale osoase și parcă fără simțire, bătrânul îl ținu așa pe diacon până se liniști, apoi, apăsându-l puțin pe ceafă, rosti, rămânând în continuare țeapăn ca o stâncă:

– Ce este, părinte Anastasie?

– Iartă-mă, părinte Simeoane, iartă-mă!

– Dar oare mie se cade să te iert pe sfinția ta, părinte diacon, sau dumitale, care ești îmbrăcat cu harul diaconiei, să mă ierți pe mine, nevrednicul.

– O, nu! Părinte Simeoane, eu nu sunt vrednic să mă numesc diacon! Căci toate câte se spun despre mine sunt adevărate, eu am cumpărat harul lui Dumnezeu cu

bani, părinte! Eu am făcut lucruri grozave înaintea lui Dumnezeu! Și ceea ce se spune despre mine și despre femeia aceea, și acelea sunt adevărate, părinte!

– De vreme ce te-ai îmbrăcat cu harul lui Dumnezeu, pe acesta nimeni nu mai poate să ți-l ia înapoi, părinte.

– Nu, părinte Simeoane! Că eu și altele mai mari decât acestea am făcut! Eu, părinte, de multe ori după Sfânta Liturghie, nevrând a mă împărtăși după oamenii săraci, am aruncat cinstitul Trup și Sânge al lui Hristos ca pe o rămășiță de mâncare oarecare, pentru că nici nu credeam că acestea sunt ceea ce sunt, ci doar pâine și vin obișnuit.

– Acestea, părinte, din neștiință le-ai făcut, pentru că nu aveai credință în Dumnezeu.

– Nici în Dumnezeu n-am crezut, părinte, ci harul diaconiei l-am luat la sfatul doamnei aceleia, gândind că voi putea ajunge și la scaunul episcopiei, văzându-mă de multe ori stăpân peste moșiile bisericii și stăpânind ca un împărat peste credincioși.

– Între noi, părinte, nimeni nu stăpânește ca stăpânitorii lumii, ci cel mai ma-

re este ca și cel mai mic, slujind tuturor spre mântuire, și peste toți și peste toate, Hristos.

– Și nici că ar fi draci nu am crezut, ci văzând pe cei ce se chinuiesc, gândeam că sunt prinși de vreo boală sufletească sau că, pierzându-și mințile, se prefac. De aceea îi nesocoteam și de multe ori pe mulți cu blesteme i-am legat, nesocotind puterea cuvântului și a harului ce este asupra mea. Eu, părinte, de multe ori am luat bani de la oamenii aflați în necazuri, fără să mă rog pentru ei, iar acum, știi și tu că am luat banii de la doamna aceea pentru o tămăduire pe care nu eu am săvârșit-o, ci am mințit și m-am făcut pe mine mai ticălos decât toți oamenii.

– Lasă acum, părinte, că toate acestea din împietrirea inimii le-ai făcut, dar acum, că s-a milostivit spre tine Hristos, și te-a luminat cu lumina credinței, descoperindu-ți ție tainele Sale, păzește-te să nu mai faci ceea ce tu însuși ai cunoscut că nu este bine.

– O, nu, părinte! Că nu mai voiesc să mă întorc în sfântul altar și să nu-mi mai fie mie să îmbrac veșmintele diaconești!

– Nu așa, părinte Anastasie, ci cunoscând iubirea cea mare pe care ți-a arătat-o Hristos, nelăsându-te să pieri în întunericul necredinței și al păcatelor, smerește inima ta și mergi de slujește Domnului și oamenilor, căci spre aceasta te-a chemat Dumnezeu.

– Părinte Simeoane, dar oare dumnea-ta m-ai iertat pentru nebunia mea și pentru tot răul pe care ți l-am făcut? Să știi, părinte, că de acum voiesc să vii în toată ziua în biserica unde sunt, ca să se bucure sufletul meu văzându-te că te rogi pentru mine și pentru tot poporul.

– O, nu, părinte Anastasie – zise bătrânul, ridicându-se și luându-l de umăr pe diacon –, știi bine că asta nu o voi face. Și te rog și pe tine ca nimănui să nu spui de cele ce ai vorbit cu mine. Ci acum întoarce-te la slujirea ta, iar Nebunul Simeon la ale sale.

O rașul se liniști. De câteva săptămâni nu se mai petrecu nimic deosebit. Singura întâmplare care nedumeri pe mulți era cea cu diaconul Anastasie.

Acesta, venind duminică la biserică, spuse tuturor că nu el scosese dracul din față, ci un sfânt, pe care nu putea să-l numească. Aducând cu sine banii care îi mai rămăseseră, pentru că o parte o cheltuise, diaconul a pus-o în fața icoanei Preacuratei Fecioare, zicând că el îi întoarce Doamnei căreia îi aparțin și că ceea ce lipsește se făgăduiește să plătească în timp. Femeia, supărându-se, se jura lângă icoană că nu va lua nici un ban și că ce a făgăduit lui Dumnezeu, așa ră-

mâne, de vreme ce și-a văzut fiica sănătoasă. Cei doi erau cât pe ce să ajungă la judecată, jurându-se că nu se ating de bani, dar până la urmă s-au împăcat, hotărând ca banii să rămână în vistieria bisericii și să fie folosiți în slujba săracilor. Nimeni nu înțelegea ce l-a apucat pe Anastasie, iar unii dintre cântăreți ziceau că și-a ieșit din minți.

Diaconul parcă se schimbase și la față, căci, deși rămase la fel de împlinit și rotund, ochii lui păreau adânciți și de multe ori, ieșind cu sfintele daruri, lăcrima. Poporul din biserică spunea că lui Anastasie i-a murit cineva, iar alții ziceau că a înviat Anastasie, căci aceasta înseamnă „anastasie” – înviat.

Aceste schimbări treceau cumva neobservate din cauza unei nedumeriri care îi măcina pe toți. Nimeni nu mai știa nimic despre Nebunul Simeon, nemaivăzându-l nicăieri. Unul dintre cerșetori, ducându-se într-o zi la grajduri, zise că nu mai găsisese pe nimeni și că nici urmă de Nebun nu mai era pe acolo. Alți câțiva, ducându-se cu gând să cotrobăie după sacul cu bani al lui Simeon, s-au întors strigând ca niște ne-

buni și zicând că au auzit îngeri cântând în grajd.

Toate acestea au ajuns până la diaconul Ioan, care se afla acum într-o întristare cumplită. Acesta se căia că nu avusesse curaj să-l oprească pe Nebun când îl văzuse în uliță din pricina rușinii chinuitoare care îl făcu să treacă pe alături, ca și cum nu l-ar fi văzut. Acum Ioan venea de câteva ori pe zi prin fața Bisericii Tuturor Sfinților, căutându-l pe Nebun. Hotărî că dacă părintele Simeon îl va ierta, el îl va aduce acasă și îl va ține la sine până la moarte.

Întristarea diaconului o înmulțea și ocările nevestei sale, care îl numea necredincios și om fără inimă, din pricină că a alungat din casă un sfânt al lui Dumnezeu.

Ieșind după o astfel de ceartă din casă, Ioan porni abătut pe ulițele orașului, gândind că se va duce el însuși la grajduri și va sta acolo până va veni Simeon. Pe drum, se gândi la zădărnicia în care își petrecuse viața și, cuprins de o mare deznădejde, își zise că degeaba se născuse, de vreme ce alungase de la sine un sfânt pe care Dumnezeu i-l

trimisese în viața lui ticăloasă, ca să-l binecuvânteze.

Negăsind pe nimeni la grajduri, Ioan rămase vreme îndelungată pe piatra de la ușa unde dormise Caliopi, dar în cele din urmă, răpus de oboseală și întristare, se duse și se culcă în grămada de paie, hotărând că mai bine este să moară acolo decât să ducă o viață atât de ticăloasă.

Nu adormi însă bine, când ușa se deschise și în grajd intră Nebunul Simeon. Ioan se ridică în coate, mirat de ceea ce-i vedeau ochii. Simeon era îmbrăcat într-un hiton alb, cu o glugă mică pe cap, legată sub bărbie, ca la copiii mici. Cel mai mult s-a minunat Ioan de barba lui Simeon, care acum era albă și pieptănată frumos.

– Ce este aceasta, părinte Simeoane? – îl întrebă mirat Ioan.

– Ce anume, părinte Ioane?

– Ți-ai pieptănat barba!

– Da.

– Și e mai deasă!

– E, așa era.

– Și te-ai îmbrăcat în hiton alb! De unde ai acest hiton, părinte?

– E, e al meu, dar l-am ținut ascuns până acum.

– Părinte, oare o să vii așa în oraș, să te vadă toți?

– Nu, nu mai vin în oraș, părinte.

Apoi, scoțând din sân o pâinișoară rotundă, bătrânul Simeon se apropie de diaconul Ioan.

– Ești necăjit, părinte Ioan?

– Da, sunt foarte necăjit, părinte.

– Părinte – zise bătrânul, frângând pâinea în două –, hai, ia și mănâncă și tu cu mine, și nu mai fi necăjit.

Ioan luă jumătatea de pâine pe care i-o dăduse bătrânul Simeon, dar atunci auzi ușa scârțâind și, deschizând ochii, văzu că afară este amiază și că el este singur în grajd. Se ridică și privi încurcat în jur. Văzduhul mirosea a mirodenii și a tămâie, și el își aminti că acesta este mirosul neobișnuit pe care îl simțea uneori în camera unde a stat, pe când era bolnav, bătrânul Simeon.

Ieșind abătut afară, Ioan înțepeni în fața ușii. Pe piatra pe care șezuse găsi jumătatea de pâinișoară. Când o luă în mână, văzu că este caldă și miroase a mirodenii și a tămâie. Venindu-și în fire,

de parcă abia atunci s-ar fi trezit cu adevărat, Ioan își dădu seama de ce a zis bătrânul că nu va mai veni în oraș și, așezându-se pe piatră, căzu într-un fel de visare în care parcă își văzu întreaga sa viață.

Un scârțâit care se auzi nu departe îl făcu pe Ioan să se ridice speriat. Întorcându-și capul, el văzu pe cineva ieșind din grajd. Uitându-se mai bine, diaconul îl recunoscă pe Calu, circarul mătăhălos, care dosea ceva în sân. Gândind că circarul a găsit sacul cu bani, Ioan se făcu a nu-l vedea și, ridicându-se, porni încet spre oraș.

Calu îl privea nedumerit. Fără să zică nimic, se grăbi să-l ajungă pe diacon din urmă. Ajungând în dreptul lui, Calu încetini pasul și, continuând să meargă în tăcere, trăgea cu ochiul la jumătatea de pâine pe care acesta o ținea în mână.

Diaconului îi părea că circarul este atât de abătut, încât chiar dacă s-ar apropia cineva să-i tragă o palmă, el tot nu l-ar băga în seamă.

Cei doi merseseră fără să-și spună vreun cuvânt până la intrarea în oraș.

Aici, fiecare o luă în altă parte, voind parcă să scape unul de altul.

Ajuns pe o uliță ferită, Calu se așeză obosit pe caldarâm și, scoțând din sân jumătatea sa de pâine, începu să mănânce.

Epilog

Așa a sfârșit viața pămîntească a monahului Simeon pe care unii îl numeau nebun, iar alții sfînt. De atunci s-au isprăvit cam o mie cinci sute de ani, dar numele lui a rămas întotdeauna viu, trecînd prin vitregiile vremii, odată cu toată creștinătatea. Se poate spune că Simeon a mers din slavă în slavă, așa cum a prorocit Apostolul Pavel despre sufletele credincioșilor, ajungînd să se numere printre marii sfinți ai Bisericii pe care oamenii îi cheamă în rugăciuni și de la care primesc ajutor neîntîrziat.

Poate că dacă Sfîntul Simeon ar fi trăit în vremurile noastre, viața și numele lui ar fi trecut neobservate. Dovadă acestui fapt este locul neînsemnat pe care i l-au hărăzit credincioșii în ultima vreme, în comparație cu alți sfinți, mult mai cu-

noscuți și mai cinstiți. Acest lucru se datorează felului oarecum lumesc de a înțelege sfințenia, adică judecând doar după lucrurile din afară. Trebuie să știm însă că Sfântul Simeon cel Nebun pentru Hristos, zis și din Edessa, a fost cinstit în epoca bizantină, dar și mai târziu, în Evul Mediu, ca unul dintre cei mai mari și mai cunoscuți sfinți ai Ortodoxiei. În *Viețile Sfinților* scrise de Sfântul Simeon Metafrastul, colecție de care Biserica Ortodoxă se folosește pînă azi, viața Sfântului Simeon cel Nebun pentru Hristos este una din cele mai ample, ceea ce arată locul deosebit pe care îl ocupa eroul nostru în conștiința creștinilor din veacul al zecelea.

Tradiția ne spune că viața Sfântului Simeon a fost povestită pe îndelete de către diaconul Ioan episcopului Leontie al Neapolei Ciprului, om cărturar și iubitor de sfinți. Dar pentru că fiecare iubeste doar ceea ce îi este asemenea, iubitorul de sfinți Leontie era el însuși un om cu viață plăcută lui Dumnezeu, lucru pentru care Biserica l-a numărat și pe el în rîndul sfinților. Așadar viața și petrecerea Sfântului Simeon au fost scri-

se de un om curat cu inima și cu mintea, care, pe lângă toate, era și arhieru al Domnului, în stare să judece și să dea mărturie pentru sfințenia monahului Simeon pe care mulți, din pricina propriei nebunii în care petreceau, l-au socotit nebun.

După mai multe veacuri, *Viața Sfântului Simeon*, scrisă de Sfântul Ierarh Leontie al Neapolei, a fost detaliată de către Sfântul Simeon Metafrastul, după cum am mai zis, fiind înscrisă în *Viețile Sfinților* pe care acesta le-a alcătuit la porunca împăratului Leon al Constantinopolului, zis Filosoful sau Înțeleptul¹. Această colecție a *Vieților Sfinților*, pe lângă mărturiile istorice cu referire la sfinți, a ținut să insufle cititorului și anumite modele de viață și de gândire, ceea ce le face să aibă și o ușoară aură de poveste scrisă în maniera literară proprie acelei vremi.

Nevoia de a rescrie viețile sfinților pe înțelesul și gustul contemporanilor pe care a simțit-o Sfântul Simeon Metafrastul am resimțit-o și noi, mai ales că de

¹ Leon al VI-lea, cel Înțelept (866-912).

atunci și pînă acum au trecut o mie de ani, iar oamenii și-au schimbat felul de a citi și de a scrie. Prin urmare, rescriind viața Sfîntului Simeon cel Nebun pentru Hristos într-un mod care să-i acapareze pe contemporanii noștri, socotim că nu am făcut nimic străin de Tradiția Bisericii care întotdeauna a căutat să se facă înțeleasă, chiar dacă unii ar încerca să spună altfel. Și dacă măcar cineva a aflat pe această cale de Sfîntul Simeon și l-a îndrăgit, lucrarea noastră nu a fost zadarnică. Iar pentru cei obișnuiți cu dulcele stil bizantin, *Viața Sfîntului Simeon cel Nebun pentru Hristos* rămîne neschimbată în cele douăsprezece volume ale *Vieților Sfinților*, anume la luna iulie în ziua a douăzeci și una.

Morala acestei cărți, dacă tot trebuie să fie o morală, este simplă: să iubim pentru a fi iubiți și să iertăm pentru a fi iertați. Și să fim mai cu băgare de seamă la nebunii din jurul nostru, ca nu cumva să fie printre ei vreun sfînt, iar noi, din împietrire, să ne lipsim de binecuvîntarea lui...

Cuprins

Nebunul (<i>roman</i>).....	5
Epilog	121

DIFUZARE:

S.C. Supergraph S.R.L.

Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, București

Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84

e-mail: contact@supergraph.ro

www.librariasophia.ro

www.sophia.ro

Societatea de Difuzare SUPERGRAPH
vă oferă posibilitatea de a primi prin poștă
cele mai bune cărți de spiritualitate,
teologie, cultură religioasă, artă, filozofie
apărute la edituri de prestigiu.

Plata se face ramburs la primirea cărților;
taxele poștale sunt suportate de Supergraph.

Vă așteptăm la

LIBRĂRIA SOPHIA

str. Bibescu Vodă nr. 19,

040151, București, sector 4

(lângă Facultatea de Teologie)

tel. 021-336.10.00; 0722.266.618

www.librariasophia.ro

*Sacrifică puțină vreme
pentru a răsfoi cărțile noastre:
este cu neputință să nu găsești ceva
pe gustul și spre folosul tău!*

Tiparul executat la **S.C. LUMINA TIPO s.r.l.**
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, București

tel./fax 211.32.60; tel. 212.29.27

E-mail: office@luminatipo.com

www.luminatipo.com

De la bun început trebuie să spun că textul de față nu este o operă aghiografică, ci un roman scris cu toate uneltele necesare unei proze artistice, inspirat din realitățile consemnate în viața Sfintului Simeon cel Nebun pentru Hristos din Edessa. Acțiunea se petrece în Emesa (Homs-ul de astăzi), cea mai însemnată cetate a Siriei, în veacul al VI-lea. Personajele sînt călugări, comedianți, prostituate și cerșetori, care împreună oglesc tabloul societății bizantine de atunci și totodată surprind frămîntările și căderile dintotdeauna ale sufletului omenesc. Cartea e scrisă aproape ca un scenariu de film, pentru a oferi o lectură ușoară și captivantă.

/Ieromonah SAVATIE BAȘTOVOI/

„Formula lui Baștovoi include preocuparea dostoiievskiană pentru abisal, pentru problematica răului sau pentru problematica mîntuirii, laolaltă cu simplitatea tacticoasă și ironia plină de compasiune a unui Cehov.”

/BIANCA BURTĂ-CERNAT, Observatorul Cultural/

„Monahul Savatie are darul de a te confisca pînă la terminarea pe loc a cărților lui.”

/OVIDIU DĂRMĂNESCU, Cartea Ortodoxă/

„Baștovoi folosește cu naturalețe stilul indirect, situîndu-se simultan înăuntrul și în afara personajelor sale.”

/PAUL CERNAT, Bucureștiul Cultural/

„Scrisul ieromonahului Savatie Baștovoi își descoperă o nouă expresivitate în *Nebunul* [...] Ieromonahul propune o nouă întemeiere literară, pornind de la cărțile sfinte.”

/CORNEL UNGUREANU, România literară/

De același autor au mai apărut romanele: *Iepurii nu mor – pentru copiii sovietici care au crescut mari* (Ed. Polirom, 2007) și *Audiență la un demon mut* (Ed. Cathisma, 2009).